

Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/555)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1348

9 . V . 1949

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 9 . V . 1949 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

Ş. Günaltay

Gerekçe

Son zamanlarda komünistlik ve dincilik propoganda ve cereyanları dikkati çekecek bir mahiyet almıştır. Hal ve vaziyetin imkân ve müsaadesine göre geçitli ve çok değişik şekillerde çalışmalar ile cemiyet nizanlarını komünist esaslara ve dinî akidelere uydurmak isteyenlerin gizli ve açık her nevi hareket ve faaliyetleri memleketin ve halkın emniyet ve selâmeti ve saadet ve refahı ve ilerleme ve gelişmesi namına bir tehlike teşkil etmeye başlamış ve cemiyeti içinden gevşetip çökertmeye mâtuf bu türlü bozguncu faaliyetlerin lâyük oldukları şiddet ve ehemmiyetle takip ve tenkilini gerekli kılmıştır.

Halbuki Ceza Kanunumuzun yürürlükte bulunan bu konuya ait maddeleri hükümleri tehlike teşkil eden hareket ve faaliyetlerden bâzılarını şümul ve ihataşı içine almamış ve yasak ettiği işlemler için dahi kabul ettiği cezalar, bu suçların vehamet dereceleriyle mütenasip ve bunları önliyecek mahiyet ve şiddette bulunmamıştır.

Bu sebeple Ceza Kanunumuzun 141 ve 142 ve 163 nü maddelerinin yeniden gözden geçirilmesi ve her bakımdan beliren ihtiyacı karşılayacak surette tertip ve tanzimi lüzumlu bulunmuştur.

Son harbin bütün dünyada yarattığı buhranların zaruri bir neticesi olarak memleketin iktisadi bünyesinde husule gelen değişme paramızın kıymetine de müessir olmuştur. Paranın değerindeki düşüklük yüzünden gerek Ceza Kanununda, gerek diğer hususi kanunlarda zamanına göre bir terhip ve tehzip vasıtası olan para cezaları bugün bu hassalarını gaybetmişlerdir.

Gerçekten şimdi bir liranın ifade ettiği kıymet bunun halde bir ceza müeyyidesi olarak kalmasına müsait olmadığından gerek Ceza Kanununda gerek diğer hususi kanunlarda mevcut para cezalarının aşağı ve yukarı hadlerinin muayyen nispet dâhilinde artırılması ve böylece bu cezanın da müessir bir müeyyide haline getirilmesi düşünüldüğü gibi buna mütenazır olarak hapis cezasının aşağı haddinin de yedi güne çıkarılması uygun görülmüştür. Diğer cihetten para cezalarının infazı keyfiyeti üzerinde de durularak bu cezalara taallük eden ilâmların infazında (1936) senesinden beri takip edilen ve Devlet alacaklarının tahsiline dair bulunan usulün iyi ve müspet neticeler vermediği ve pek çok ceza hükümlerinin vakit ve zamanı ile infaz olunamadığı ve bu suretle ceza tâyininden beklenen içtimai kaidelerin elde edilemediği ve sırasında tekrür hükümlerinin

uygulanamadığı görülmüş ve bu mahzurları gidermek için şimdiki usulün değiştirilmesi gerekli bulunmuştur. Bu sebeplerle Ceza Kanununun 15, 19 ve 24 nci maddeleri yeniden tanzim edildiği gibi bu kanunun üçüncü maddesine konulan hükümlerle umumi ve hususi kanunlarda yazılı para cezaları muayyen nispetler dâhilinde artırılmıştır. Para cezasını ihtiva eden bütün kanunlar üzerinde yapılan tetkikat neticesinde Cumhuriyet devrinden önce yapılmış olan kanunlarla Büyük Millet Meclisi tarafından tanzim ve kabul edilmiş olan kanunların ayrı ayrı nazara alınması icab ettiği anlaşılmıştır. Eski devirlerden kalma kanunların bir kısmında 25 ve 50 kuruş gibi cüzi miktarda para cezaları mevcuttur. Gerçi bu kanunlarda mevzu cezaların kifayetsizliği dolayısıyla 17 Nisan 1338 tarih ve 222 sayılı Kanunla bu cezalar beş misline çıkarılmışsa da bugünkü iktisadi durum karşısında bu artış da maksadı temine yetmediğinden 222 sayılı Kanun ilga edilerek Büyük Millet Meclisinin kuruluşundan önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yazılı para cezaları bu kanunla on misline çıkarılmıştır.

Büyük Millet Meclisi tarafından neşredilen kanunlarda iki devrede mütalâa edilmiştir. Birinci devre Büyük Millet Meclisinin kuruluşundan İkinci Cihan Harbinin çıktığı 1939 senesi sonuna kadardır. Bu devrede çıkan kanunlarda yazılı para cezaları beş misline çıkarılmıştır. Bu tarihten sonra tanzim edilen kanunlarda paranın değerinin düşüklüğü gözetilerek ceza paralarının ona göre yüksek tutulduğu görüldüğünden 1945 senesi sonuna kadar meriyete girmiş olan kanunlarda yazılı para cezaları da üç misline çıkarılmış ve bundan sonraki tarihlerde çıkan kanunlarda mevzu cezaların paranın düşük değeri nazara alınarak yüksek tertip edildiği görüldüğünden bunların artırılmasına lüzum görülmemiştir.

Vergi ve resimlerin müddetinde ödenmemesinden dolayı alınan vergi ve resim cezalarıyla tazminat kabîlinden olup mütezayit nispete tâbi bulunan para cezaları da bu tezyidin dışında bırakılmıştır. Büyük Millet Meclisinin kuruluşundan önce yürürlüğe girmiş bulunan kanunlarda yazılı para cezaları ek bir kanun çıkarılması gibi her hangi bir sebeple Büyük Millet Meclisinin tetkikinden geçmiş olsa bile cezalarının miktarına dokunulmamış olduğu takdirde bunların da tezyide tâbi olacakları madde metnine ilâve edilen bir kayıt ile açıklanmıştır.

Para cezaları üzerinde bu suretle yapılan artırımların suçun nev'ine ve mahkeme veya mercilerin görev veya yetkileriyle kanun yollarına müracaata taallük eden hükümlere dokunmayacağı üçüncü maddede açıklanmıştır. Buna göre aslında 20 lira hafif para cezasını istilzam eden bir fiilden dolayı suçluya bu kanuna tevfikân beş misline çıkarılarak 100 lira ceza hükmedilmiş olsa dahi ceza muhakemeleri usulü kanununun 305 nci maddesi mucibince bu hüküm aleyhine yine temyiz yoluna gidilemeyecektir.

Ceza Kanununun ikinci maddesi uyarınca para cezalarının artırılmasına taallük eden değişiklikler ancak kanun halini alarak yürürlüğe girdikten sonra işlenecek suçlar hakkında uygulanacaktır. Bu tarihten önce işlenmiş olan suçlara ait para cezaları esasta bir artışa tâbi olmadığından bunların ödenmemeleri sebebiyle hapse veya hafif hapse çevrilmeleri halinde suçlularca bilinen eski hükmün muhafazası suretiyle bir lira için bir gün hesap edilmesi doğru görülmüş olduğundan bu husus geçici maddeye konulan hükümle temin edilmiştir.

Arzedilen şu umumi düşüncelere göre ceza kanununun bâzı maddeleri değiştirilmiş ve tasarının iki maddesiyle umumi ve hususi kanunlarda yazılı para cezaları muayyen nispetler dâhilinde artırılmıştır.

Memleketimizde son zamanlarda şahıslara karşı silâh ile tecavüzün çoğaldığı ve çoklarının ölümle neticelendikleri görülmeye başlamış ve şahsi emniyeti ciddi tehlikeye koyan ve bu bakımdan bir huzursuzluk yaratan bu hal üzerinde durulmaya değer bir mahiyet almıştır.

Şahıslara yapılan tecavüzlerin çeşitli sebepleri arasında suç vasıtası olan silâhların da bir yeri ve önemi vardır. Silâhı olmayan kimsenin tecavüzü elbette can kaybına varacak kadar ağır olmaz ve cemiyeti bu derecede acıya, derde salmaz. Bu halde bu kabil suçları önleyici tedbirler arasında silâhları da gözden geçirmenin ve bunların tedarikini ve taşınmasını birtakım tahditlere tâbi tutmanın bu kanunda suç sayılan fiil ve hareketleri daha müessir ceza müeyyideleriyle men ve zecretmenin lüzum ve zarureti aşikâr olur.

Bunun için kanununun 189, 264, 265, 549 ncu maddelerinde gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Madde değişikliklerinin izahına gelince :

Madde 15 : Bu madde hapis cezasının aşığı ve yukarı hadlerini tesbit etmektedir. Maddenin halen mer'i olan şekilde hapsin aşığı haddi üç gün olarak gösterilmiştir. Ceza kanununda hapis cezasını istilzam eden maddeler birer birer gözden geçirilerek aşığı hadleri bakımından bu miktar cezayı istilzam eden fiillerin mahiyetleri itibariyle üç gün hapis cezasının yeter bir müeyyide teşkil etmediği görülmüştür. Diğer taraftan kanunun tertibine göre hapis cezası ağır para cezasından daha ağır olduğu ve cürümlerin vahamet dereceleri gözetilmek suretiyle ceza nevelerinin ve miktarlarının tâyin edildiği ve ödenmiyen ağır para cezalarının hapse çevrilmesi hâlinde ceza nevi sırasında bozulmaması lüzumu göz önüne alınarak kanunun bu umumi ahengini koruma bakımından para cezalarının ilk hadlerinin artırılması mukabilinde hapis cezasının ilk hadinin de ahenkli olarak yükseltilmesi lüzumlu ve zaruri bulunmuştur.

Bu sebeple hapis cezasının aşığı haddi yadı güne çıkarılmış ve maddenin diğer hükümleri aynen alınmıştır.

Madde 19 : Ağır para cezasına taallük eden bu maddenin ilk şeklinde para cezası, bir tahdide lüzum görmiyerek « ağır cezayı nakdî bir liradan aşığı olmamak üzere tâyin olunacak bir meblâğın Devlet Hazinesine tediyesinden ibarettir » diye tesbit edilmiş olduğu halde 1 . X . 1936 tarihinde me-riyete giren 3038 sayılı Kanunla yapılan tadilde kanunda her cezanın aşığı ve yukarı hadlerini tâ-yinin cezai telâkkilere göre zaruri olduğundan bahsile bu cezanın yukarı haddinin 5 000 lira olarak tâyin edildiği anlaşılmaktadır.

Suçların ağırlıkları derecesine göre cezalarının suçlular için bir terhip ve tehzip vasıtası olanları gerektir. Cezada bu hassa aranır. Bir suçun men'i suçlunun yeter derecede bir ceza tehdidi altında bulunması ile kabildir. Bu sebeple kanunlarda her suça göre cezanın nev'i tâyin ve miktarı aşığı yukarı hadler ile tesbit olunur. Ve icabında yükseltilir. Millî Korunma Kanununda bâzı suç-lar için on bin liraya kadar ağır para cezası tâyin edilmiş olduğu gibi Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununun üçüncü maddesinde yazılı suç için bin liradan iki yüz bin liraya kadar ağır para cezası konmuştur. Bu hale ve icaba göre ağır para cezasının tarifini yaparken kanunun ar-zolunan ceza tâyini usullerine ve diğer cezalı kanunlar hükmüne uymıyan usullerine ve diğer cezalı kanunlar hükmüne uymıyan bir kaide koymada isabet olamaz.

Onun için kanun maddesinin ilk şekline dönülerek tasarıda ağır para cezasının yukarı haddi gösterilmemiştir.

İktisadi durumun paranın kıymeti üzerinde yarattığı tesirler göz önüne alınarak ve bir lira-nın bugün için bir ceza müeyyidesi teşkil etmediğine bakılarak ağır para cezasının aşığı haddi bir liradan on liraya çıkarılmıştır.

Para cezasının ödenmiyerek hapse çevrilmesi icabettiğinde aşığı ve yukarı hadlerinde yapılan artırımının tabii bir neticesi olarak her üç lira için bir gün hesabıyla hapis cezasının tatbiki usulü konmuş ve tatbikatta tereddüde mahal kalmamak üzere üç lira, kesirlerinin de ayrıca bir gün hapse karşılık tutulması açıklanmıştır.

Maddede kesinleşmiş para cezası hükmünü havi ilâmın infazında Cumhuriyet Savcısının önce hükümlüye on günlük süre ile bir ödeme emri tebliğ ettirmesi ve bu süre içinde paranın bel-li bir kısmını ödiyerek iyi niyet gösteren hükümlünün geri kalan cezasını taksit ile ödemesine müsaade olunması ve ödenmiyen para cezasına mukabil hapis yatan hüküm-lünün mahpustan artma ödenmemiş daha para cezası kalırsa bunun tahsili için ilâmın ma-hallin en büyük mal memuruna verilmesi ve oraca Tahsili Emval Kanunu hükümleri uyarınca ce-zanın ahsil olunması ve fakat bu arada hapis ile tazyik olunmaması hususları ayrıca gösterilmiştir.

Madde 24 : Hafif para cezasının da para kıymetinin düşüklüğü sebebiyle aşığı haddi üç ve yu-karı haddi bin liraya çıkarılmıştır.

Madde 76 : Bu maddede 19 ncu madde değiikliği ile ilgili olarak her fiil için kanun ile muayyen olan ağır ve hafif para cezalarının ayrı ayrı hükmolunacağı tasrih edilmiştir.

Madde 141 : Maddenin ilk fıkrasında beyan ve naklolunan suçun unsurlarından hiçbir değişiklik yapılmamıştır.

Fıkra da açıklandığı üzere memleket içindeki içtimai bir zümrenin diğerine tahakkümünü tesis etmek veya içtimai bir zümreyi ortadan kaldırmak için cemiyet kurmak yasak edilmiştir. Zümre tahakkümünü kurmanın veya bir zümreyi ortadan kaldırmanın sebep ve saikleri ne olursa olsun bu hareketler sadece gözetilen ve varılmak istenilen sonuçları itibariyle suç sayılmıştır.

Fıkranın yasak ettiği diğer bir fiil ve hareket de memleket içinde kurulmuş iktisadi veya içtimai nizamları devirmek amacıyla cemiyet kurmaktır.

İçtimai nizam ; bir cemiyetin varlığını ve devamını sağlayan ve koruyan bütün kaide ve müesseseleri ve iktisadi nizam ise, bir cemiyette servetin istihsal ve tedavül ve taksimini ve sermaye ve emek sahipleri arasındaki münasebeti düzenliyen esas ve usulleri ifade eder. Bununla beraber içtimai ve iktisadi nizam sözlerinin geniş mânada yorumlanması icabeder.

Komünizm cemiyetin içinde zümre tahakkümünü kurmak veya bir zümreyi kaldırmak isteyen bir fikir sistemi olduktan başka cemiyetin iktisadi ve içtimai nizamlarını devirerek yerine kendi görüşüne uygun iktisadi ve içtimai bir nizam kurmayı tek gaye sayar. Bu sebeptendir ki komünist cemiyetler maddenin ilk fıkrasına göre men ve zecredilmiş bulunurlar. Bununla beraber komünist olmayan ve fakat kendisine has bir nizamı koymak için memleket içinde kurulmuş bir içtimai veya iktisadi nizamı devirmek amacıyla cemiyet kuran kimseler de bu fıkra hükmünce ceza görürler.

Bu fıkra da yapılan değişiklik suçun teşkil ettiği tehlikeye bakılarak suçluya verilecek cezanın artırılmasından ibarettir.

Madddenin ikinci fıkrasında yazılı suç ve unsurları olduğu gibi bırakılmış ve yalnız ceza miktarı evvelki fıkraya atıf suretiyle artırılmıştır. Bu fıkra da sözü geçen siyasi nizam ; Devletin varlığını ve kuruluş şeklini ve bunların düzenini bildiren kaideleri ve hukuki nizamı ise, cemiyet hayatının devamı için her alanda devletin kanunlar ile tesis ve kabul ettiği kaide ve nizamların to-punu ifade eder. Kanun bu fıkra beyaniyle cemiyetin siyasi veya hukuki nizamlarını devirmek için yıkıcı cemiyet kuranları cezalandırmıştır. Yıkıcılık vasıf ve karakteri itibariyle kanun maksudu anarşist cemiyetlerdir. Bu kabül cemiyetler mevcut siyasi ve hukuki nizamların yok edilmesini ve fertlerin otorite teşkil eden hiçbir nizama tâbi olmamasını kabul ve iddia ederler.

Komünistler ile anarşistler, kurulmuş nizamları yıkmakta birleşirler. Ayrıldıkları cihet komünistlerin yıkılan nizam yerine kendi inançlarına uygun nizamları koymayı istemeleri anarşistlerin ise otorite teşkil eden hiçbir nizama boyun eğmek istememeleri hususlarıdır.

Fıkra da, her halde (Yıkıcılık) sözü ile belirtilmiş olan kasta göre ; Devletin siyasi veya hukuki nizamının şöyle olmayıp da böyle olmasının daha iyi olacağı inancasıyla parti kurulması veya şahısların bu yoldaki fikirlerini açıklamaları fıkra hükmünden hariç kalır, suç olmaz.

Madde tasarruflarının üçüncü fıkrası, birinci ve ikinci fıkralarda yazılı suçların şiddet ve sebeplerini bildirir. Bu halde de ceza fıkrada görüldüğü vechile artırılmıştır. Cebir ve şiddet maddi surette eşya veya şahıslara yöneltilebileceği gibi mânevi olarak tehdit suretiyle de olabileceğinden bu cihetler kanunda açıklanmakla beraber bunların çeşitli işleme tarzları (her ne suretle olur ise olsun) sözü ile yasak edilmiştir.

Bundan başka cemiyetlerce başarı vasıtası olarak cebir ve şiddet kullanmak veya tehdit etmek evvelden sözleşilip açıklanmamış olsa bile cemiyetin muhtemel mukavemetine karşı böyle bir vasıtaya müracaat etmeden amaca varmanın imkânsızlığı anlaşılırsa cebir ve şiddet iera veya tehdit ikarı evvelden kabul etmişcesine cezanın artırılacağı fıkra da beyan olunmuştur.

Yürürlükte bulunan maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarının mükerrer hükümleri tasarrufların üçüncü fıkrasında toplu olarak ifade olunmuştur.

Bugünkü maddenin beşinci fıkrasında yazılı suçlar hiçbir değişikliğe tâbi tutulmadan tasarrufların dördüncü fıkrasına geçirilmiş yalnız ceza miktarları suçun önemi itibariyle artırılmıştır.

Yürürlükte bulunan maddenin altıncı fıkrasındaki «bu cemiyetlere iştirak eden kimse» sözleri yalnız bir evvelki fıkrada yazılı cemiyetlere iştirake mâtuf olarak bir tahsis ifade ettiğinden ve hal-

buki diğer fıkralarda yazılı cemiyetlere iştirakin de cezaı gerektirmesi maksut olduğundan fıkranın bu dar beyanı yerine asıl maksadı müfit olmak üzere tasarruun beşinci fıkrası yazılmış ve bu fıkrada birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarda beyan olunan suçlara iştirak edenlerin cezaları ayrı ayrı artırılmış olarak gösterilmiştir.

Madde fıkralarında mahiyetleri bildirilen cemiyetlere girmek için yol gösterenlerin de bu cemiyetlere iştirak etmiş olanlar gibi aynı cezaı görmeleri yeni bir hüküm olarak tasarruun altıncı fıkrasına yazılmıştır. Fıkroda (yol gösterenler) mutlak surette ifade edilmiştir. Bunların evvele cemiyete girmiş bulunup bulunmaması suçun doğumunda bir tesiri haiz bulunmaz. Bu sebeptendir ki, madde konusu olan suçların önemi bakımından yol gösterme hareketleri müstakil bir suç sayılmıştır.

Dağılımları emredilmiş olan madde konusu cemiyetleri sahte nam altında veya muvazaa şeklinde dahi olsa yeniden teşkil ve tanzim ve sevk ve idare edenlere daha ağır ceza tertibini bildiren madde fıkrası olduğu gibi tasarıya alınmıştır. Fıkranın mutlak beyanından anlaşılacağı üzere dağıtılmış olan cemiyetleri yeniden kuranların, dağıtılan cemiyette evvele bulunmuş olmaları suçun husulünde şart değildir. Bu kabül yasak cemiyetleri yeniden kuranlar; ister dağıtılmış olan ilk cemiyete dâhil olsun ve ister olmasınlar sadece dağıtılmış olan cemiyeti yeniden kurmuş olmalarından dolayı bu fıkra uyarınca artırılmış olarak ceza görürler. Burada önemli olan eibet, suçlunun yeniden kurduğu cemiyetin evvele dağıtılmış olduğunu bilmesi ve ona rağmen harekete geçmiş olmasıdır. Tasarı maddesine eklenen son fıkra ile madde maksudu olan cemiyet tarif ve izah olmuştur. Buna göre iki veya daha ziyade kimselerin maddenin diğer fıkralarında yazılı amaçlar etrafında sadece birleşmiş olmaları cemiyetin vücudunu kabul için yeter bulunmuştur. Bu hususta gizli veya açık yazılı bir sözleşmeye, cemiyet kanunundaki formalitelerin tahakkukuna lüzum ve ihtiyaç olmadığı gibi cemiyeti teşkil edenlerin kanunun 313 ncu maddesi beyanı vechile beş kişi veya daha ziyade olmaları da gerekmez.

Madde 142 : Bu madde, memleket içinde içtimai bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimai bir zümreyi ortadan kaldırmak yahut memleket içinde kurulmuş iktisadi veya içtimai nizamları devirmek veya siyasi veya hukuki nizamları yıkmak için propaganda yapanların veya bu fiilleri öven veya iyi gördüğünü söyleyenlerin ve bu amaçlara varmak için telkinde bulunanların görecekleri cezaı bildirir.

Yürürlükte bulunan maddenin ilk fıkrası yalnız propagandanın her nevi ve şeklini şümül ve ihatasma almak için (her ne suretle olur ise olsun propaganda yapan) sözü ile kayıtlanarak tasarı maddesine ilk fıkra olarak yazılmış ve bu arada ihtiva ettiği ceza miktarı artırılmıştır.

Sonucu itibariyle Devletin ve halkın emniyet ve selâmetini ve refah ve saadetini bozmaya mâ-tuf bu nevi propagandaların teşkil ettikleri tehlike bakımından daha ağır ceza ile menolunmasının lüzumu aşikârdır.

Propaganda; nerede ve ne zaman olur ise olsun bir hususu, bir fikri taraftar kazanmak kasıtle başkalarına yaymaktır. Propaganda; söz, şarkı, yazı, resim, radyo, sinema, temsil, yazılı veya resimli kâğıtları asma, dağıtma, gönderme gibi her türlü yayım vasıtalarıyla olabilir.

Propagandanın, açık veya gizli olsun umumia hitap etmesi asıl olduğundan tek, belli bir şahsa söz veya işlemler ile yapılacak telkinin propaganda mefhumu içine girmemesi düşünülerek bu kabül fiil ve hareketleri de ceza tehdidi altında bulundurabilmek için tasarı maddesinin üçüncü fıkrasında gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Gerek propaganda ve gerek telkinin madde konusu olup suç sayılan amaçları elde etmek kasıtle yapılmış olması cezaı gerektirmesi için şarttır.

Bu suç işleme kasdı, tasarı maddesinin gerek birinci ve gerek üçüncü fıkralarında gereği kadar açıkça bildirilmiştir.

Bu sebeple ilmi sahada meselâ komünizm veya anarşizm esaslarını anlatan bir öğretmenin veya bu konuda ilmi bir kritik yapan bir kimsenin muhataplarını bu fikirlere saptırmak veya inandırmak kasdı ile hareketi anlaşılmadıkça cezalandırılması caiz ve doğru olmaz. Bununla bera-

ber propaganda veya telkine ilmi bir renk ve mahiyet vererek kötü maksadı bu yoldan gizlemeye uğraşan suçlularda bulunur. Bunların asıl maksatlarını şahsiyetlerine, propaganda veya telkin konusu veya vasıtalarına ve sebeplerine bakarak sezme kabiliyeti olur.

Tasarı maddesinin ikinci fıkrası ilk fıkrada beyan olunan suçların şiddet sebeplerini bildirir ve yürürlükte bulunan maddenin bu konuya taallük eden ikinci fıkrası hükmüne tekabül eder. Yalnız bugünkü metindeki (şiddet kullanarak) sözü 141 nci maddede beyan ve izah olunan sebeple ve oradaki hükme uygun olarak (cebir ve şiddet kullanmayı veya tehdit etmeyi de tazammun ediyorsa) suretinde yazılmış ve bu tasarı fıkrasında cezanın ilk haddi daha ağırlaştırılarak iki yıl ağır hapse çıkarılmıştır.

Bugünkü maddenin üçüncü fıkrası hükmü; tasarı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları beyanlarıyla ifade ve kabul edilmiş olduğundan ve bu suretle tekrardan ibaret kaldığından tasarı maddesine alınmamıştır.

Yürürlükte bulunan maddenin son fıkrası ilgisiz itibariyle tasarı maddesinde üçüncü fıkra olarak yazılmış ve ihtiva ettiği ceza da maddenin diğer fıkralarında yazılı suçların cezalarıyla ahenkli olarak artırılmıştır.

Bugünkü maddenin üçüncü fıkrasındaki (propaganda) sözü (her ne suretle olur ise olsun) kaydının ilâvesiyle geniş bir anlama müsait şekle konulmuş ve fıkra başkaca bir değişikliğe tâbi tutulmadan aynıyle tasarı maddesine son fıkra olarak geçirilmiştir.

Madde 163 : Türkiye lâayık bir Devlettir. Devlet kanunları, müesses her türlü nizam, millet ve memleketin gerçek ihtiyacının ve bir lüzum ve icabın karşılığı ve ifadesidir.

Kanun ve nizamlar, Devletin kuruluşunda hâkim olan asla esasa uygun ve onun yararına olur. Bunların Devletin esas umdelerine aykırı bir asla icra hiçbir suretle düşünülemez, caiz görülemez.

Bunun için lâayıklığa aykırı olarak içtimai veya iktisadi veya siyasi veya hukuki nizamları kısmen de olsa dinî esas ve inancalara uydurmayı hedef tutan her hareket kanun ile ceza müeyyidesi altına alınmıştır.

Kanunumuzun bu konuda olan boşluğu tasarı maddesinin ilk ve ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı hükümler ile doldurulmuştur.

Yürürlükte olan maddenin ilk fıkrası, ihtiva ettiği unsurlar itibariyle zararlı hareketleri gereği ve hile karşılığına yetmediğinden kaldırılarak halde zararlı görülen hareketleri men'e yeter görülen tasarı maddesinin dördüncü fıkrası yazılmıştır.

Amayasa hükümlerince din reddedilmiş değildir. Herkes dinini seçmekte ve icabını yerine getirmekte serbesttir. Buna birşey denemez. Yalnız kabul edilmeyen cihet dinî meşru olmıyan maksat ve sebeplere vasıta ve alet kılmasıdır.

Fıkroda görüldüğü üzere din propagandası veya dinî telkin cezayı müstelzim olmak için siyasi maksat ile veya şahsi nüfuz veya menfaat temini kastıyla yapılmış olmalıdır. Dinî veya dinî hissiyatı veya dinen mukaddes tanılan şeyleri siyasete alet ederek bu maksatla propaganda yapmanın veya telkinde bulunmanın zararları büyüktür. Şahsi nüfuz ve menfaat temini için dinî alet eden propagandayı cezalandırmak herkesçe mukaddes tanılan bir müesseseyi bayağı endişelerden masun kılmak içindir.

Din propaganda ve telkinlerinde failin yukarıda beyan olunan asıl maksadını gözetmek lâzımdır. Fıkroda beyan olunan kasıtlar dışında kalan bir din propagandası veya dinî telkin cezayı müstelzim olmaz.

Dine taallük eden propagandaların yayım yeri yayım vasıtası, yayım konusu bakımından tesirleri az veya çok olacağından bu sebepler ile az zarar umulan hallerde suçluya daha az ceza vermek adalet icabı olur. Tasarının beşinci fıkrası bu düşünce ile yazılmıştır.

Tasarının birinci ve dördüncü fıkralarına hâkim olan düşünce itibariyle yürürlükte bulunan maddenin son fıkrasının kanundan çıkarılması uygun görülmüştür.

Madde tasarısının son fıkrası madde maksudu olan cemiyeti 141 nci maddeye atıf suretiyle izah eder.

Madde 189 : Yürürlükte olan madde metninde, cürümde kullanılan ve cezası ağırlaştırılması sebebi sayılan silâhlar tamamıyla bildirilmiş değildir. Bu hal tatbikatta, aynı derecede suç işlemeye elverişli silâhlardan birinin maddede yazılmış, diğerinin ise söylenmemiş olmasından dolayı bunları kullanan suçluların farklı ceza görmelerine sebep olarak adaletsizliği mucip olmaktadır.

Bundan başka maddenin son fıkrasında görülen (Cebir ve tehdit için taşınan bıçakla kama ve sair aletler) sözü de maksadı açıklamaya yeter tam bir tarif teşkil etmektedir.

Beyan olunan mahzurları gidermek için maddenin yeniden tertibi lüzumlu görülmüştür.

Tasarı maddesinde cezayı ağırlaştırıcı sebep sayılan silâhlar, yapılış ve tesirleri itibarıyla ayrılarak bir sıraya konmuştur.

Ateşli silâhlardan maksat; ateş çıkaran her türlü silâhlardır. Patlayıcı maddeler, dinamit, dinamit mürettebatı veya diğer benzeri patlayıcı her türlü cisimlerdir.

Tasarının üç sayılı bendinde yazılan ve tecavüz ve müdafaada kullanılan silâhlardan her türlü kesici aletler; saldırma, kama ve her nevi bıçakları ve çakıları ve yine bunlar gibi kesici olan ustura ve jiletleri ve delici aletler, şişlibastoları, şişleri ve uçları sivriltilmiş demir çubukları, büyük çivileri ve hülâsa batmaya, delmeye yarıyan bütün aletler de; Amerikan yumruğu, ustura, topuz ve matrak gibi taarruz için hazırlanmış aletleri ifade eder.

Maddenin dördüncü bendinde açıklandığı veçhile yakıcı, aşındırıcı ve yaralayıcı eczalar ve her türlü zehirler ve boğucu ve gözyaşı getirici gazlar da vahim tesirleri bakımından cezayı ağırlaştırıcı silâhlar arasına sokulmuştur.

Madde 264 : Yürürlükte bulunan maddenin ilk fıkrasında sayılan şeyleri memleket içinde bir mahalden diğer mahalle nakledilenlerden bahsölünerek yollhyanlar veya nakline tavassut edenler kapalı geçilmiş olduğundan tasarı maddesinin ilk fıkrasına bunlar da yazılmıştır. Yalnız bu yasak şeyleri nakle tavassut edenleri cezalandırabilmek için bilerek kaydı konmuş ve böylece suç işlemek kasdının lüzumu açıklanmıştır.

Bugünkü maddenin ikinci fıkrasında ruhsatsız bu gibi şeyleri yalnız taşıyanlar veya satanlar veya satılığa çıkaranlar yazılı olup evlerinde yerlerinde bulunduranlar ile alanlardan bahsölünmediği için bunlar da tasarı maddesinin ikinci fıkrasına yazılmıştır. Maddenin ilk fıkrasında sayılan memnu şeyleri ruhsatsız satanlar veya satılığa çıkaranlar nasıl suçlu ve sorumlu olurlar ise bunları satın alan veya her hangi bir suretle tedarik edenler de suçlu sayılmalıdırlar. Ve suç ikama vasıta olan bu alet ve ecza ve silâhlar kolayca tedarik edilememelidir. Yine böylece bu gibi şeyleri ruhsatsız bulundurmamak, suçları önleme bakımından lüzumlu olduğundan aksine hareket edenleri cezalandırmak icabeder. Her istediği zaman silâhu eline alabilecek olan kimsenin suç işlemesi daha kolay olur. Yalnız bu arada her hangi bir sebeple hâtıra teşkil eden ve bu sebeple mânevi bir kıymeti haiz olarak elden çıkarılması sahibine güç gelen silâhlar bu hükümden ayrı tutulmuş ve bu yolda 265 nci maddede gerekli açıklamalar yapılmıştır.

264 nci maddede yazılı cezalar suçun ağır neticeleri karşısında yeter bir müeyyide teşkil etmediğinden madde tasarısının her iki fıkrasında artırılarak tertiplenmiştir.

Madde 265 : Yürürlükte bulunan maddede memnu silâhların tarifi pek dar ve müphem olduğundan her hangi bir silâhın memnu olup olmadığının tâyini uzun incelemeleri gerektirdiği ve şahiplerini de bilmeden ağır neticelere ve tehlikelere koyduğu cihetle tatbikatın bu nevi güçlüklerini ve haksız neticeleri gidermek için maddenin daha açık ve etraflı yazılması gerekli bulunmuş ve bu sebeple tasarı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları tertiplenmiştir.

Tasarının üçüncü fıkrası memnu silâhlar arasında bulunması icap eden sivri uçlu kesici aletleri tarif ve beyan eder. Sapları sayılmamak üzere uzunlukları 25 santimi geçen tek yüzlü saldırma ve sair büyük bıçakların ve kama gibi çift yüzlü aletlerin memnu silâhlar arasında yer almasının lüzumu açıktır. Bu bıçaklar için uçlarının sivri olması lüzumu ayrıca bildirilmiştir. Uçları sivri olmayan bıçaklar taarruza yararıyacaklarından ve evlerde ve sair yerlerde zaruri medeni ihtiyaçlara muhtas ve münhasır olduğundan madde hükmünden hariç tutulmuşlardır.

Madde 549 : Tasarının bu maddesi, 265 nci maddede tarif ve izah olan memnu silâhlar dışın-

da kalan her nevi silâhların şehir ve kasabalar içinde ruhsatsız taşınmayacağı bu memmüiyete aykırı hareket edenlerin görecekları cezaı bildirir. Kama ve saldırma ve büyük bıçaklar 265 neı madde hükmünce memnu silâhlar arasında konmuş olduğundan yürürlükte bulunan madde metninden bu nevi silâhlar çıkarılmış ve tasarı maddesi buna göre tanzim olunmuştur.

Bugünkü maddede şehir ve kasabalar içinde ruhsatsız silâh taşıyanlar hakkında konan ceza kâfi bir müeyyide teşkil etmediğinden tasarıda 264 neü madde cezalarıyla ahenkli olarak artırılmıştır.

Cezanın artırılması, bu nevi silâhları yanında bulunduranların şehir içinde her hangi bir sebeple suç işlemleri halinde daha ağır cezaı gerektirecek saldırıların önlenmesi bakımından da lüzumlu ve zaruri bulunur.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin değiş- tirilmesi hakkında Kanun tasarı

BİRİNCİ MADDE — Türk Ceza Kanununun (11) maddesi değiştirilerek yerlerine aşığıda numaraları karşısında yazılan maddeler konmuştur.

Madde 15. — Hapis cezası yedi günden, yirmi seneye kadardır. Kanunda açıklanmayan yerlerde yukarı haddi beş senedir.

Altı ay ve daha yukarı hapis cezasına mahkûm olanlar ile mevkufiyet müddetinin mahsubundan sonra geri kalan müddeti altı ay veya daha ziyade olanların cezaları 13 neü maddenin birinci devreye ait hükümleri ayırık olmak üzere diğer hükümlerinin tesbit ettiği şartlar dâhilinde ceptirilir.

Madde 19. — Ağır para cezası (10) liradan aşığı olmamak üzere tâyin olunacak bir paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

Bu ceza hükmünü bildiren ilâm kesinleşince Cumhuriyet Savehğına verilir. Cumhuriyet Savecisi on günlük süre içinde para cezasını ödemesi için hükümlüye bir ödeme emri gönderir.

Hükümlü, usulü dairesinde tebliğ olunacak ödeme emri üzerine belli süre içinde para cezasını ödemezse Cumhuriyet Savecisinin yazılı emriyle bir gün üç liraya sayılmak üzere hapsedilir. Kesirler tam üç lira sayılır.

Para cezasının hapse çevrileceği mahkeme ilâmında yazılı olmasa bile yukardaki hüküm Cumhuriyet Savehğınca uygulanır.

İlk on günlük süre içinde para cezasının üçte birini ödiyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan para cezasının enar günlük iki taksitte ödenmesine müsaade olunur. İkinci taksit

vaktinde ödenmezse üçüncü taksit müsaadesi hükümsüz kalır.

Hükümlü mahbus kaldığı her gün için ilk fikra uyarınca üç lira indirildikten sonra geri kalan parayı öderse hapisten çıkarılır.

Para cezası yerine ceptirilen hapis cezası üç seneyi geçemez.

Kendi isteği üzerine hükümlü para cezasından gevriken hapis yerine devlet, iller veya belediyelere tâyin olunacak Bayındırlık işlerinde çalıştırılabilir. Bu suretle iki günlük hizmet bir gün hapis yerine geçer.

Ceptirilen hapis süresi para cezasını tamamiyle karşılamamış olursa geri kalan paranın taksili için ilâm Cumhuriyet Savehğınca mahallin en büyük malmemuruna verilir ve malmemurluğınca, hapis ile tazyik hükmü ayırık olmak üzere Tahsili Emval Kanunundaki usule göre hükümlünün malına müraعات olunarak infaz edilir.

Madde 21. — Hafif para cezası, üç liralıan bir liraya kadar tâyin olunacak bir paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

Hapis yerine hafif hapis yazılmak şartıyla 19 neü maddenin ilkten sonraki fıkraları hükümleri bu ceza hakkında da uygulanır.

Madde 76. — İşlenmiş olan her fiil için kanun ile belli olan ağır ve hafif para cezaları ayrı ayrı hükmlenur.

Nispî para cezaları da aynı hükme tâbidir.

Para cezasının şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya çevrilmesi halinde bu ceza müddeti

dört seneyi geçemez.

Ağır para cezasıyla hafif para cezası birleştiği takdirde çevrilecek ceza nev'i haptistir.

Malde 141. — Memleket içindeki içtimai bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimai bir zümreyi ortadan kaldırmak veya memleket içinde kurulmuş iktisadi veya içtimai nizamları devirmek amaciyle cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse üç yıldan on yıla kadar ağır hapis cezasına konur.

Amacı, cemiyetin siyasi veya hukukî her hangi bir nizamını devirmek olan yıkıcı cemiyetleri memleket içinde tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse ilk fıkrada aynı cezayı görür.

Yukardaki fıkralarda yazılı amaçlara varmak için cemiyetlerce her ne suretle olur ise olsun cebir ve şiddet kullanmak veya her ne suretle olur ise olsun tehdit etmek vasita olarak kabul edilmişse veya bu cihet açıklanmamış olmakla beraber cebir ve şiddet veya tehdit başarı için gerekli bulunmuş ise cemiyeti tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimseye verilecek ağır hapis cezası beş yıldan aşağı olmaz.

Amacı Cumhuriyetçiliğe aykırı olan veya milli duyguları yok etmeye veya zayıflatmaya mâtufl bulunan cemiyetleri tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.

Birinci ve ikinci fıkralarda beyan olunan cemiyetlere girenler bir yıldan ve üçüncü fıkrada yazılı cemiyetlere girenler iki yıldan başlamak üzere yedi yıla kadar ağır hapse ve dördüncü fıkrada bildirilen cemiyetlere girenler de altı yıldan bir yıla kadar hapse konulur.

Yukardaki fıkrada beyan olunan cemiyetlere girmek için yol gösterenler aynı suretle ceza görürler.

Dağılmaları emredilmiş olan yukarıda yazılı cemiyetleri, sahte nam altında veya muvazaa şeklinde olsa dahi yeniden tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare edenler hakkında verilecek cezalar üçte birden eksik olmamak üzere artırılır.

Bu maddede yazılı olan cemiyet iki veya daha çok kimselerin sadece aynı amaç etrafında birleşmeleriyle vücut bulur.

Madde 142. — Memleket içindeki içtimai bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimai bir zümreyi ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde kurulmuş iktisadi veya içtimai nizamları devirmek veya siyasi veya hukuki nizamları yıkmak için her ne suretle olur ise olsun propaganda yapan kimse bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.

Bu propaganda, yukardaki fıkralarda yazılı amaçlara varmak için cebir ve şiddet kullanmayı veya tehdit etmeyi de tazammun ediyorsa ilk fıkra uyarınca verilecek ceza iki yıl ağır haptisten aşağı olamaz.

Yukardaki fıkralarda yazılı fiilleri öven veya iyi gördüğünü söyleyen, yahut bu fıkraların ihtiva ettiği amaçlar için başkasına söz veya işlem ile telkinde bulunan kimse bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası görür.

Cumhuriyetçiliğe aykırı veya Milli duyguları yok etmek veya zayıflatmak için her ne suretle olur ise olsun propaganda yapan kimse altı aydan iki yıla kadar hapse konur.

Madde 163. — Lâyıklığa aykırı olarak içtimai veya iktisadi veya siyasi veya hukuki nizamları kısmen de olsa dinî esas ve inancalara uydurmak amaciyle cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse iki yıldan yedi yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.

Böyle cemiyetlere girenler veya girmek için başkalarına yol gösterenler bir yıldan yedi yıla kadar ağır hapse konurlar.

Dağılmaları emredilmiş olan yukarıda yazılı cemiyetleri, sahte nam altında veya muvazaa şeklinde olsa dahi yeniden tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare edenler hakkında verilecek cezalar üçte birden eksik olmamak üzere artırılır.

Siyasi maksatla veya şahsi nüfuz veya menfaat temini kastiyle dinî veya dinî hissiyatı veya dince mukaddes tanılan şeyleri alet ederek her ne suretle olursa olsun propaganda yapan veya telkinde bulunan kimse bir yıldan beş yıla kadar ağır hapse konur.

Yayım yeri veya yayım vasıtası veya yayım konusu bakımından az zarar umulan hallerde faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu maddede yazılı olan cemiyetler hakkında 141 nci maddenin son fıkrası hükmü yürür.

Madde 189. — Ceza tâyininde, kanunun şiddet sebebi sayarak bildirdiği silâh tâbirinden maksat:

1. — Ateşli silâhlar,
2. — Patlayıcı maddeler,
3. Tecavüz ve müdafaada kullanılan her türlü kesici, delici veya bereleyici aletler,
4. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar, veya diğer her türlü zehirler ve boğucu, göz yaşı getirci gazlardır.

Madde 264. — Her kim, ait olduğu merciden ruhsat amaksızın dinamit veya bomba veya buna benzer yıkıcı ve öldürücü alet veya barut ve sair ateşli ceza veya memnu silâh veya bunlara mahsus fişenk yapar veya bunları yabancı memleketten Türkiye'ye sokar veya sokmaya vasıta olur veya memleket içinde bir yerden diğer yere götürür veya yollar veya götürmeye bilerek tavassut ederse altı aydan üç seneye kadar hapis olunur ve kendisinden (100) liradan (1 000) liraya kadar ağır para cezası alınır.

Ruhsatsız bu gibi şeyleri taşıyanlar veya bulunduranlar veya satanlar veya satılığa çıkarılanlar veya alanlar üç aydan bir seneye kadar hapis ve (50) liradan (500) liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Madde 265 — Kanuna göre memnu silâhtan maksat:

1. Ordu tarafından kullanılmış veya kullanılmakta olan veya düşmandan iğtinam olunmuş veya bütün askerî şahıslara veya zabıta kuvvetlerine tahsis edilen eski veya yeni sistem her cins veya modelde makinesiz veya ağır veya hafif makineli harb tüfekleri veya diğer nevi harb aletleri, kasatura, süngü, kılıç ve mızraklar.
2. Çapı, cinsi ve modeli her ne olursa olsun fişenk yatağı dâhil olduğu halde namlusu 15 santimetreden uzun olan tabancalar,
3. Sapı sayılmamak üzere uzunluğu (25) santimi geçen tek veya çift yüzlü ve sivri uçlu her türlü kesici aletlerdir.

Hâtıra teşkil eden veya bir meslek veya sanatın icrasına mahsus olup da bu maksat ile bulundurulmuş veya taşınmış veya kullanılan bıçak ve sair aletler memnu silâhtan sayılmaz.

Madde 549 — Merceinden ruhsat almaksızın

kanuna göre memnu olmıyan silâhları şehir ve kasaba içinde taşıyanlar 15 günden 3 aya kadar hafif hapis veya (30) liradan (500) liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılırlar.

İKİNCİ MADDE — Vergi ve resimlerin belli süreleri içinde ödenmemesinden dolayı tahsili lâzım gelen vergi ve resim cezalarıyla tazminat kabîlinden olup mütegayit nispete tâbi bulunan para cezaları hariç olmak üzere Büyük Millet Meclisinin ilk kurulduğu tarihten önce yürürlüğe girmiş bulunan bütün kanun ve tüzükelde yazılı olup da daha sonraki tarihlerde Büyük Millet Meclisince miktarına dokunulmamış olan para cezaları on misline ve Büyük Millet Meclisi tarafından kabul olunup da 31 . XII . 1939 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlarda yazılı para cezası beş misline ve 1 . I . 1940 tarihinden 31 . XII . 1945 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlarda yazılı para cezaları üç misline çıkarılmıştır.

Para cezasının diğer bir ceza ile birlikte ter-tiplenmiş olması yukardaki esaslar dairesinde cezanın artırılmasına engel olmaz.

Yukardaki fıkralar uyarınca artırılarak hükmedilecek para cezası on liradan aşağı olmaz.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Para cezalarındaki artış suçun nevine ve gören ve yetki tâyinine ve kanun yollarına müracaata taallük eden hükümlere dokunmaz.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olan suçlardan dolayı hükmedilmiş veya hükmedilecek olan para cezalarının hapis veya hafif hapse çevrilmesinde bir lira için bir gün hesap olunur.

DÖRDÜNCÜ MADDE — 17 Nisan 1338 tarih ve 222 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

BESİNCİ MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ALTINCI MADDE — Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür.

Başbakan
Ş. Günaltay

Devlet Bakanı
Başb. Yardımcısı
Nihat Erim

Devlet Bakanı
N. E. Sumer

Adalet Bakanı
Fuad Sirmen

Milli Savunma Bakanı
H. Çakar
Dışişleri Bakanı
N. Sadak
Milli Eğitim Bakanı
T. Banguoğlu

İçişleri Bakanı
E. Erişirgöl
Maliye Bakanı
İ. E. Aksal
Bayındırlık Bakanı
Ş. Adalan

Ekonomi ve Ticaret Bakanı
C. S. Barlas
Gümrük ve Tekel Bakanı
Ulaştırma Bakanı
Dr. Kemal Satır

Sa. ve So. Y. Bakanı
Dr. K. Bayraktar
Tarım Bakanı
Cavid Oral
Çalışma Bakanı

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Adalet Komisyonu
Esas No. 1/555
Karar No. 51

VI . 1949

Yüksek Başkanlığa

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 9 . V . 1949 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı, komisyonumuza havale edilmiş olduğu cihetle, Adalet Bakanı huzuriyle yapılan müzakereler sonunda, aşağıda yazılı gerekçede belirtilen sebeplerle değiştirilen maddeler ilişik olarak Yüce Kamutayın tasvibine arz edilmek üzere sunulmuştur :

Bu tadil ile üç esaslı konuya ait hükümlerin beliren ihtiyaçlara, tatbikatın gösterdiği zaruretlere, değişen şartlara göre yeniden tanzimi düşünülmüştür.

I - Memleket içinde kurulmuş nizamı yabancı fikir sistemlerine karşı korumak ve lâ-yiklik esasını sarsmak isteyenlere karşı müeyyide vaz' etmek maksadiyle Ceza Kanununun 141,142 ve 163 ncü maddelerinde değişiklikler yapılmıştır. Sağ ve sol gibi gayrimuayyen ve elâstiki ölçülerden uzak olan metin ve gerekçesi ile bu teşrii tedbirlere: Devlet nizamının müdafaası tedbirleri diyebiliriz. Bunlardan bir kısmı, kurulmuş iktisadi ve içtimai nizamımızı devirmek ve yerine bir sınıf diktatörlüğü ile bu diktatörlüğün iktisadi ve içtimai nizamını kurmak isteyenlerin cemiyet teşkil etmelerini, propaganda ve telkin yapmalarını müeyyide altına almayı istihdaf etmektedir. Diğer bir kısmı ise, Anayasanın lâ-yiklik prensipine karşı beliren fikir ve hareketleri daha vazih bir surette cezalandırmayı hedef tutmaktadır.

II - İkinci Dünya Harbinin bütün dünya eko-

nomi ve maliyesinde yaptığı tesirlerden memleketimizde müteessir olduğu cihetle para kıymetinin düşmesi ceza hukuku bakımından da tesirini göstermiş olduğu için: Suçla ceza arasında bulunması gerekli olan muvazaneyi yeniden tesis zarureti ile kanunda bazı tadilleri yapmak gerekli bulunmuştur. Hafif para cezasının asgari ve âzami hadleri bir lira ve iki yüz lira iken, üç lira ve bin liraya çıkarılmıştır. Eğer para cezasında bu hadler bir lira ve beş bin lira iken, on lira ve yirmi beş bin lira olarak tesbit edilmiştir.

Özel kanunlarda mevcut para cezaları zaman itibariyle çok farklı miktarlar gösterdiğinden bunlara yapılan zamda bu farklara göre ayarlanmıştır.

Tasarının ikinci maddesine göre :

I - Meclisin kurulduğu tarihten önce yürürlüğe girmiş kanun ve nizamnamelerde mevcut olup da sonradan Meclis tarafından kanunla tadil edilmemiş olan para cezaları on misline çıkarılmıştır.

2. Meclisin neşrettiği kanunlardaki para cezaları da üç kısımda mütalâa edilmiştir.

A) 1939 yılı sonuna kadar yayınlanan kanunlardaki para cezaları beş misli artırılmıştır.

B) 1940 yılı başından 1945 yılı sonuna kadar yayınlanan kanunlarda para düşüklüğü dikkate alınarak ceza takdir edildiği için, bu tarihler arasındaki para cezaları üç misli yükseltilmiştir.

C) 1946 yılı başından itibaren yürürlüğe giren kanunlarda mevcut para cezaları zaten

yüksek hadlerde tesbit edilmiş oldukları için bu kanunlardaki para cezalarına dokunulmamıştır.

Vergi ve resim cezaları ile, tazminat kabilinden olan para cezaları bu artırmanın dışında bırakılmışlardır.

Tasarımın üçüncü maddesiyle, para cezalarında bu artırmanın, suçun nev'ine, mahkemelerin vazife ve salâhiyetlerini tâyine ve kanun yoluna müracaata mütaallik hükümlere tesiri olmadığı belirtilmiştir.

Tasarımın birinci geçici maddesi ile, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş olan suçlardan dolayı hükmedilmiş veya hükmedilecek para cezalarının artırılmayacağı ve hükmedilen bu para cezalarının ödenmemesi halinde hapis veya hafif hapse çevrilmeye bir lira için bir gün hesap olunacağı açıklanmıştır.

III - T. C. Kanununda umumi olarak bir silâh tarifi yoktur. Ceza Kanunu bakımından silâh üç mevzuda ayrı ayrı mütalâa edilmiştir.

1. Memnu silâh (Madde : 265);
2. Memnu olmıyan, fakat taşınması yasak olan silâh (Madde : 549);
3. Bir suç işlenmesi halinde, cezanın artırılmasını gerektiren silâh (Madde : 189).

Bu son silâh tarifi içinde, memnu olan veya taşınması yasak olan silâhlar da dâhil olduğu gibi, taşınması yasak olmıyan silâhlar da, tecavüz ve müdafaaya elverişli her türlü aletler de dâhildir.

Kanunda yapılan tadillerle silâh mefhumu gümüllü bir şekilde tarif edilmiştir.

Bu suretle T. C. K. nun (11) nci maddesinde yapılan değişikliklere ait gerekçeler, her maddeye göre ayrı ayrı olmak üzere aşağıda arz edilmiştir :

Madde 15 :

Maddede teklif olunan değişiklik, hapis cezasının aşağı haddinin üç günden yedi güne çıkarılmasından ibarettir. Kısa müddetli hürriyeti bağlayıcı cezaların, modern ceza hukuku esaslarına göre tespit edilmiş birçok mahzurları vardır. Toplu infaz sisteminde, ahlâki redaeti bulunan suçlularla temas halinde tutulan bu suçluların ıslah olacakları yerde kötü huylarla aşılandıkları; hapis cezasından korku hissini azalttığı ve bâzı hassas kimselerde zillet duygusu yarattığı kabul edilmektedir. Hapis cezasını fiilin ağırlık derecesine göre, ancak para cezasıyla karşılanamıya-

cak suçlarda ve müessir olabilecek bir müddetle uygulanması gerekeceği düşünülerek asgari ceza müddetinin artırılmasına dair hüküm aynen kabul edilmiştir.

Müzakere sırasında hapis cezasının asgari haddi artırılmakla beraber, kısa müddetli hapis cezasını müstelzim olan suçların cezasını da ağır para cezasına tahmil etmek gerektiği hakkındaki mütalâa aşağıda yazılı olduğu şekilde incelenerek reddedilmiştir :

Hapis Cezaları, Kanunumuzda muhtelif tarzda yer almışlardır :

1. 242 nci maddedeki gibi «3 aydan 3 seneye kadar hapis»
2. Yine aynı maddede : «1 aydan az olmamak üzere hapis»
3. 459 ncu maddede : «3 aya kadar hapis veya 50 liraya kadar ağır para cezası».
4. 466 nci maddede : «6 aya kadar hapis» :
5. 482 nci maddede : «3 aya kadar hapis ve 100 liraya kadar ağır para cezası».

Yukarda yazılı beş tip cezadan, birinci ve ikincisinde asgari hadleri bir ay ve üç ay olmak üzere kanun tâyin etmiş olduğundan, asgari ceza müddetinin yedi güne çıkarılmasının bu gibi suçlara tesiri olmayacaktır. Yargıcın hapis veya ağır para cezası takdir etmekte serbest bırakıldığı hallerde, yargıç fiile ve faile göre en uygun cezayı seçebileceği için bu halde de hapis cezasının asgari haddinin çoğaltılmasının tesiri suça aksetmiyecektir.

Kanunda yalnız âzami haddi gösterilen veya aynı zamanda ağır para cezasının da hükmedilmesi gereken suçlarda, hapis cezasının aşağı haddinin yedi güne çıkarılması mutlak olarak tesirini gösterecektir. Çünkü, en az hükmedilmesi gereken hapis cezası üç günden yedi güne çıkarılmıştır. Bunlardan, ağır para cezasının beraber verilmesi gereken suçlar esasen sadece para cezası verilmekle iktifa edilmeyecek kadar ağır oldukları için, asgari müddetin artırılması bir aykırılık yaratmaz.

Sadece yukarı haddi tâyin edilmiş olan hapis cezalarında bu tadilin tesiri olacaktır. Ancak, hapis cezasını müstelzim suçların gözden geçirilmesi üzerine, üç günlük asgari hapis cezasının yeter derecede müeyyide teşkil etmediği ve zaruri olarak bâzılarının para cezası müeyyidesine tahvili gerekmediği sonucuna varılmıştır.

Bu mülâhazalarla maddede teklif olunan de-
ğişiklik aynen kabul edilmiştir.

Madde 19 :

1. — İktisadi durumun para kıymeti üzerin-
de yarattığı tesirler göz önüne alınarak bir lira-
nın bugün bir ceza müeyyidesi teşkil etmediğine
bakılarak ağır para cezasının bir liradan 10 li-
raya çıkarılması hususu ceza prensiplerinin bir
icabı telâkki edilerek aynen kabul edilmiştir.

2. — Hükümet tasarısında, ağır para cezası-
nın yürürlükteki maddede mevcut olan beş bin
lira âzami haddinin aşağıda yazılı sebeplerle
kaldırılması teklif olunmaktadır :

A) Bu maddenin ilk şeklinde mevcut olmu-
yan ağır para cezalarına ait âzami had 3038 sa-
yıllı Kanunla ve aşağı ve yukarı hadlerin tâyin
ve tesbiti cezai telâkkilere göre zaruri olduğu
gerekçesi ile vaz' edilmiştir.

B) Halbuki, özel kanunlarda suça ait ceza-
nın nev'i ve miktarı tesbit edilmiştir. Birçok
suçlarda ağır para cezası beş bin liranın çok
üstünde bir miktar ile muayyen olduğu görül-
düğü için, umumi bir tarif maddesinde, kanun
hükümlerine uymayan bir kaide koymakta isa-
bet olamaz.

C) Suçların ağırlık derecesine göre ceza-
larının suçlular için bir terhip vasıtası olmal-
arı gerekir. Âzami haddi önceden tesbit ederek
suçun ağırlığına göre ceza verilmesi imkânını
tahdit etmek ceza prensiplerine aykırıdır.

D) Ağır para cezasının âzami haddi kaldı-
rılınca, nispi para cezalarının âzami had-
din istisna edileceğine dair yürürlükteki madde-
nin birinci fıkrasındaki hükmün de kaldırılması
gerekir.

Ağır para cezasının yukarı haddinin kaldı-
rılması fikri üzerinde yapılan müzakerede :

A) Para cezalarının tesbiti hakkındaki sis-
temler gerek nazari, gerekse mevzuat bakımından
çok farklı olmakla beraber cezaların kanuniliği
prensipi bakımından aynı esasa dayanırlar. Şura-
sı muhakkaktır ki, para cezalarının miktarını
tesbit hususunda yargıcı mutlak surette serbest
bırakan sistem «kanunsuz ceza olmaz.» Prensipi
karşısında terk edilmiştir.

Bugün umumi olarak kabul edilen sistem şöyle
ifade edilebilir. «Para cezalarının haddini ka-
nun, miktarını yargıç tâyin eder.»

Bu itibarla ağır para cezasına bir âzami had
konulması gereklidir.

B) Birçok özel kanunlarda âzami haddi
5 000 lirayı geçen ağır para cezalarının mevcut
olması, bir prensip aykırılığı ifade etmez. O suç-
ların cemiyet için yarattığı tehlike, kanunun
yüksek ölçüde tâyin ettiği ağır para cezası ile ön-
lenmek istenmiştir.

Fakat kanunlarımızda âzami haddi açık bıra-
kılarak «500 liradan aşağı olmamak üzere ağır
para cezası» şeklinde konulmuş cezalar vardır.
İşte bu maddede ağır para cezalarına konulan
umumi had bu gibi hallerde cezaların kanunili-
ği prensipini temine yarar. Yargıcın ceza mik-
tarını takdir yetkisini, ceza hadlerinin kanunla
tesbiti esası ile tahdit için konulmuştur.

Bu tarif maddesinde, ağır para cezasının
âzami haddinin tesbit edilmiş olması; kanunlar-
da daha yüksek bir ağır para cezası haddi tâyin
edilmemiş olan hallerde, ağır para cezasından
yargıcın ceza miktarını takdir yetkisini sınırlı-
yan bir âzami had mânasını ifade eder.

Bu düşüncelerle, ağır para cezasına ait
âzami haddin maddede bırakılmasını; ancak
genel olarak para cezalarına yapılan beş misli
zam dikkate alınarak bu âzami had 25 000 lira
olarak tesbit edilmiştir.

Bundan başka nispi para cezalarının bu esa-
sa istisna teşkil ettiğine dair maddede mevcut
olan hüküm aynen maddeye alınmıştır.

3. Ağır para cezasının tahsiline ait olmak
üzere teklif olunan hükümler :

A) Yürürlükteki maddeye göre kesinleş-
miş ilâmlar, Cumhuriyet Savcısı tarafından ma-
hallin en büyük mal memurluğuna gönderilir
ve suçluya yapılacak ihbarname üzerine tahsili
sağlanmaya çalışılırdı. Suçlunun aczi tahakkuk
etmedikçe, ağır para cezasının hapse çevrilmesi
mümkün olmazdı.

Bu hal, ekseriyetle kısa olan mürruzamanın
tahakkukunu ve binnetice suçların cezasız kal-
masını intaç ettiğinden, ödenmeyen para cezası-
nın hapse çevrilmesi için şart olan suçlunun
aczinin tahakkuk etmesi keyfiyetinden, sarfına-
zar edilerek maddeye, kesinleşmiş olan ilâmlar
üzerine C. Savcısının bizzat suçluya bir ödeme
emri tebliğ ile, suçlunun parayı mal memur-
luğuna ödememesi halinde, aczinin tahakkuku-
na bakılmaksızın para cezasının hapse çevri-
leceğine dair hüküm konulmuştur.

B). Ancak bu ilk tebliğ üzerine, para ce-
zasının üçte birini ödemiş olan suçluya, talebi

üzerine geri kalan para cezasını iki taksitte ödemesi için bir kolaylık sağlanmıştır.

C) Müddeti içinde ödenmemiş para cezalarının, suçlunun aciz halinde olmasına bakılmaksızın hapse tahvil edileceğine dair hüküm para cezalarını binnettece hapis cezasına یرea ve büyük para cezalarında suçluların hapsi tercih edecek para ödemekten kurtarılmalarına yol açmamak için, hapisten sonra ödenmemiş olarak kalan paranın tahsili için maddeye bu fıkra eklenmiştir ;

Bu tadiller esas itibariyle kabul edilmekle beraber ;

A) On günlük müddetler on beş güne çıkarılmış ;

B) Cumhuriyet Savcısının yapacağı ödeme emrinin suçluya tebliğine dair hüküm üçüncü fıkradan çıkarılarak ikinci fıkraya konulmuştur.

4. Ağır para cezasının hapse çevrilmesi :

A) Belli süre içinde ödenmeyen para cezalarının hapse çevrilmesinde üç liranın bir gün sayılacağına dair teklif aynen kabul edilmiştir.

Kesirlerin nazarı itibara alınmayacağına dair yapılan teklif kabul edilmekle beraber, ancak muhtelif sebeplerle üç liradan aşağı hükmolunan para cezalarının tahsil edilmeden kalması işlenen suça ceza verilmeyeceği neticesini tevlit edeceğinden 3 ncü fıkraya : «Ancak hükmedilen ceza üç liradan aşağı ise bir gün hesap olunur» hükmü eklenmiştir.

B) Maddenin 7 nci fıkrasında, para cezasından çevrilen hapis yerine bayındırlık işlerinde çalışmayı talebeden mahkûmun iki günlük hizmetinin bir gün sayılacağına dair hükmü üzerinde durulmuş, «Ceza Kanununun mevkii meriyete vaz'ına dair kanunun» 7 nci maddesindeki, «İş gördüren dairenden alınacak ücret miktarının tâyinine mahsus talimatnamenin» hazırlanması temenni edilmiştir.

Madde 24 :

Hafif para cezasının asgari haddi olan bir liranın üç liraya ve âzami haddi olan 200 liranın bin liraya çıkarılmasına dair tasarı hükmü, para kıymetinin düşüklüğü hakkındaki aynı gerekçe ile aynen kabul edilmiştir.

Ancak, 2 nci fıkradaki «İlkten sonraki» ibaresi, «Birinciden başka diğer» ibaresiyle ifade edilmiştir.

Madde 76 :

Esasen para cezalarının toplanması sistemini kabul etmiş olan kanunumuzun, bu toplanma sonunda verilecek miktara göre ve hafif para cezaları için koyduğu hadlerin kaldırılmasına dair tasarı hükmü aynen kabul edilmiştir. Buna göre mütaaddit suçlardan dolayı hükmedilmiş olan para cezalarının tamamı cemedilip tahsili cihetine gidilecektir.

Her ne kadar, ağır para cezalarının azami haddi 25 000 lira ve hafif para cezalarının azami hddi on bin lira olarak tesbit edilmişse de bu hadler, her suç için ayrı ayrı vazedildiklerinden, müteaddit suçların içtimai halinde aşılması tabii sayılmış ve bunun cezaların kanuniliği prensipine bir aykırılık teşkil etmediği sonucuna varılmıştır.

Nispi para cezalarının da toplama sistemine tâbi olacağı maddede açıklanmıştır.

Madde 141 :

I - Birinci fıkra :

1. Hükümet tasarısında teklif olunan değişiklik : İki yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası üç yıldan on yıla kadar ağır hapis cezasına çıkarılmıştır.

2. Komisyonda yapılan değişiklik : «zümre» yerine «sınıf» kelimesi kabul edilmiş ve «nizamlar» temel sıfatı ile kuvvetlendirilmiştir.

3. Komisyon müzakeresinde üzerinde durulan noktalar :

A) Suçun unsurları :

Suç unsurları üzerinde Hükümetin tadil teklifi olmamakla beraber, bu fıkranın istihdaf ettiği komünist cemiyetler kurulmasının yasaklanması konusuna gerekli önemi veren komisyonumuz. Suç unsurlarının vuzuh ve kifayeti bakımından bu hususu da incelemiş bulunmaktadır.

a) Kanun önünde Türklerin eşitliğini ve her türlü sınıf ve zümre, aile ve kişi tahakkümünü yasaklayan Anayasamızın koyduğu bu yasağın müeyyidelerinden biri olarak, bu fıkrada «içtimai bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek» veya daha ileri olarak «içtimai bir zümreyi ortadan kaldırmak» amacı ile cemiyet teşkili cezalandırılmıştır.

Cemiyetin iç örgüsünü teşkil eden ve kanunlar önünde eşit olan sınıflardan birinin diğerlerini ortadan kaldırmasını veya tahakküm altında tutulmasını istihdaf edecek her türlü hareketin cezalandırılması, meselâ bir işçi sınıfı dikta-

törlüğü kurulmasını, bir kapitalist sınıf tahakkümü tesisini önlemeyi mâtuftur. Esasen maddenin kabul edildiği 1936 yılından beri uygulamalarda tebellür eden mâna da, bu asli hüviyetin içinde kalmıştır. Mehaş kanunda kullanılan «sınıf» kelimesi ile, maddenin «zümre» mefhumu arasında kast olunan mâna bakımından mahsus bir fark gözetilmediği için, esasen «sınıf» mânasına olmak üzere tatbik edilmiş bulunan madde de bu sarahati yapmak üzere «zümre» yerine «sınıf» kelimesinin maddeye konulması ancak bir şekli tashih olarak kararlaştırılmıştır.

İçtimai veya iktisadi nizamları devirmek amacı ile cemiyet teşkilinin cezalandırılması, her türlü tenkidin üstünde kalan bir müdafaa tedbiridir. Nizam, cemiyetin bünyesinden doğan ve cemiyetin idamesi için riayet edilmesi zaruri bulunan siyasi, hukuki, iktisadi ve içtimai kaidelerden meydana gelen düzendir. Komünistlik, anarşistlik,.. gibi fikir sistemleri cemiyetin bu mer'î nizamını bozmak ve kendilerine göre muayyen ve malûm nizamlarını tesis etmek hedefini güderler. Türk cemiyetinin, kamünistlik gibi fikir sistemleri ile mücadelesinin bir yolu da, kurulmuş nizamını yıkmak onun yerine bünyesine yabancı bir nizamı kurmak için yapılacak teşebbüslere karşı müeyyide koymasdır. Bu, cemiyetin fiilî varlığına kasdeden maddi kuvvetlere karşı kendini müdafaa hakkı kadar meşru ve o kadar zaruridir ki, cemiyeti fiilî tahakküm altına almak arzusu ile, onun nizamını yıkıp yerine kendi nizamını vaz etmeyi istemek arasında bir netice faiki olmadığı için, cemiyet maddi varlığı gibi, manevi varlığı olan nizamını da aynı ölçüde savunacaktır.

Bu fıkra, kurulmuş iktisadi veya içtimai nizamları devirmek amacı ile cemiyet teşkilini cezalandırmaktadır. Meselâ Komünizm, cemiyetin iktisadi ve içtimai nizamlarını devirmek ister. Çünkü, onun müşterek mülkiyete dayanan bir iktisadi nizamı, bu nizamı yaşatmak için ferdi mülkiyete insanları sevkeden yarınki nesillerinin istikbali endişesini yoketmek üzere çocuğun yetiştirilmesi ve aile müessesesi üzerinde muayyen bir içtimai nizam görüşü vardır.

İktisadi nizamı devirmek ile, aynı nizam içinde iktisadi anlayış farklarının başka başka şeyler olduğu üzerinde duran Komisyonumuzda; Türkiye'de ferdi mülkiyet nizamı bir iktisadi nizam olarak mevcuttur. Devletçiliğin, bu nizama da-

yanmakla beraber iktisadi kalkınma için büyük ve ferdi başarı imkânı dışında kalan ekonomik teşebbüsleri devlet eliyle gerçekleştirme yolundaki anlayışına karşı, yine ferdi mülkiyet nizamını esas tutan fakat devletçiliğin bu anlayışına uymayan veya karşı duran ekonomi sistemlerinin bir cemiyet veya parti tarafından gaye olarak takip edilmesi bu maddenin şümülü dışında kalacağı belirtilmiştir. Bu cihet esasen «nizam» kelimesinin mânası da mündemiç isede, bu ifadeyi daha ziyade açıklamak maksadiyle maddeye «temel nizamları» devirme ibaresinin konulması kabul edilmiştir.

b) Birinci fıkrada yazılı suçun unsuru «devirmek maksadı»nın tahakkukudur. Bu konu üzerinde de duran komisyonumuzda, bu unsurun mahiyeti de açıklanmıştır. Kurulmuş iktisadi veya içtimai nizamı devirmek için teşkil olunan cemiyet, bu maksadına varmak için ya cebir ve şiddet yolunu takip eder, yahut kanun çerçevesi içinde ve seçim yolu ile iktidara geçmek ister. Buna göre madde de iki şekilde yazılabilir: Ya «bu nizamları cebir ve şiddetle devirmek için cemiyet teşkili yasaktır.» denilir, yahut «bu nizamları devirmek için cemiyet teşkili yasaktır» denilir.

Bu maddenin ilk defa Ceza Kanunumuzda kabul edildiği 11 . XI . 1936 tarihli 3038 sayılı Kanunda 141 nci maddenin bu fıkrası;... Nizamları şiddet kullanarak devirmeye mâtuf «Unsurunu ihtiva ediyordu. Bu maddeye göre bu nizamları şiddet kullanmadan, seçim yoluyla iktidara gelerek devirmek isteyen bu gibi cemiyetlerin kurulmasına ceza kanunu bakımından müsaade edilmiş bulunuyordu. Buna da mâni olmak için 3531 sayılı ve 29 . VI . 1948 tarihli kanunla bu fıkradan (Şiddet) vasfı kaldırılmış bulunuyordu.

Fıkranın bugünkü ifadesine göre; Türkiye'de kurulmuş iktisadi veya içtimai nizamları devirmek maksadı ile cemiyet kurmak yasaktır. Bu cemiyetin nizamları devirmek için takip edeceği yolunda önemi yoktur. (Şiddet) unsurunun tekrar maddeye konulması için yapılan teklif reddedilerek, fıkra aynen kabul edilmiştir.

C) Fıkra, bu maksatlarla, cemiyet tesis, teşkil, tanzim, sevk ve idare edenleri cezalandırıyor. Müzakere sırasında bu unsura ait tesis ve teşkilin aynı mânaya gelmeleri bakımından

birleştirilmesi yolundaki mütalâa ve teklif inceleterek, bu kelimelerden her birinin ayrı ayrı mânaları üzerinde durulmuş ve fıkra aynen kabul edilmiştir.

aa) Tesis edenler: Cemiyetin müteşebbisi olanlardır. komünist ajanlarının nüveler, hücreler, cemiyetler teşkili için memleket içinde dolaşıp, münasebetler tesis etmeleriyle suç tamam olur. Bu, bir tehlike suçudur, kanun maddi bir fiil değil, tehlike sayılan bir teşebbüsü cezalandırmıştır. Bu suça teşebbüs imkânsızdır çünkü teşebbüs için yetecek olan bir fiil, suçun kemali ile doğmasına kâfidir.

bb) Teşkil edenler: Cemiyeti fiilen kuranlardır. Tesis için teşebbüsü olanların aynı zamanda teşkil eden sayılmaları mümkün ise de, her zaman zaruri değildir.

cc) Tanzim edenler: Müesses, fakat faaliyet imkânlarından mahrum olan cemiyet faaliyetinde bulunacak hale getirenlerdir.

dd) Sevk ve idare edenler: Cemiyetin başkanlığını veya idare heyeti üyeliğini bu nam ile olmasa dahi yapanlar; âmir mevkiinde bulunanlardır.

Bu fıkrada bahsolunan «Cemiyet» ten anlaşılan mâna, maddenin son fıkrasında yapılan bir ilâve hükümle belirtilmiştir.

d) «Memleket içinde» unsuru: Bu idare, işlenecek fiilin hedefi bakımından bir tahdittir. Bu tarzdaki cemiyetlerin memleket içinde kurulmuş olması gerekmez. Türkiye'de veya yabancı memlekette kurulmuş olan cemiyetlerde madde şümulüne girer. Burada aranacak şart Türk nizamlarının istihdaf edilmesi ve Türkiye'de sınıf tahakkümü tesisi güdülmesidir. Bu fiiller, memleket içinde, fakat yabancı bir Devletin nizamına karşı işlenmiş bu maddeye göre suç olmaz. Çünkü 138 nci maddenin 4 nci fıkrası hükmüne 141 nci madde dâhil değildir. Bu gibi hallerde şartları varsa 128 nci madde uygulanır.

B) Verilen ceza:

Komünistlik, Devletin şahsiyeti aleyhine işlenen suçlardandır. Realist bir görüşle Komünistlerin vatan, istiklâl, millî hâkimiyet gibi kutsal duygulardan mahrum oldukları ve bunun neticesi olarak yabancı kaynaklardan emir alarak yurt ve millet aleyhinde çalıştıkları açıkça tesbit olunmalıdır. Komünistlik, esas itibariyle vatana hiyanet demektir.

Ancak, mücerret olarak düşünülürse, Komünistlik nihayet bir iktisadi ve içtimai görüş, bir doktrindir. Yurt bütünlüğü millî sınır ve istiklâl ile ihtilâl ettirilmeden zati gerçevesi içinde aranılan ve tesise çalışılan bir ideoloji olarak da kendisine taraftar bulabilir.

Komünistliği cezalandırırken, bu farkı göz önünde bulundurmak ve işlenen suçun vahametine göre ceza tertip etmek basiretli bir ceza siyasetinin şiarı olmalıdır. Eğer komünist, cemiyet, memleket içinde kurulmuş içtimai veya iktisadi nizamı devirmek veya bir sınıfı yok etmek veya tahakküm altında tutmak gayesi hudutları içinden taşarda, aynı zamanda «Devlet topraklarını yabancı bir Devletin, hâkimiyeti altına koymaya ve Devletin istiklâlini bozmaya.. mâtuf bir fiil» de işlerse, o komünistin hukuki vasfı vatan haini olur. T. C. K. 125 nci maddesine göre cezası idamdır. Ayrıca komünistlik suçundan cezalandırılacak değildir. Çünkü işlediği bir fiil ile kanunun muhtelif ahkâmını ihlâl eden kimse, en şedit cezayı tazammun eden maddeye göre cezalandırılır. T. C. K. 79 ncu

Komünistliği sadece ve mutlak olarak vatan hiyaneti sayıp ayrıca cezalandırmamak hiyanet suçunun unsurları teşekkül edeceği had devreye kadar komünistleri hareketlerinde serbest bırakır. Bu yönden vatan hiyaneti suçu ile murtabit olmayarak suç sayılan komünistlik için cemiyet nizamını ihlâl ettiği göz önünde tutularak ceza takdir etmekte isabet vardır. Bu ceza artırılmış olarak, cemiyet kuranlar için üç yıldan on yıla kadar ağır hapidir.

II. - İkinci fıkra:

Bu fıkrada değişiklik yapılmamıştır.

Memleket içinde kurulmuş siyasi ve hukuki temel nizamları deviren yıkıcı cemiyetlerin kurulmasını yasak eden bu fıkra anarşistliği cezalandırmak için konulmuştur. Anarşistlik, feridin hiç bir oteriteye ve hukuki nizama boyun ağmeden serbestçe hareket etmesi lâzımgeldiğini iddia eden fikir sistemidir. Anarşizmin gayesi nizamsızlıktır. Maddedeki yıkıcı» terimi buna işaret eder.

Hukuki ve siyasi nizamları sadece yıkmak için cemiyet teşkili bu fıkra ile suç sayılmıştır.

Hukuki ve siyasi nizamın yerine başka bir nizam kaymak istiyen her türlü fikir ve teşebbüs «yıkıcı» tâbiri dolayısı ile serbest bırakılmıştır. Bu, demokrasinin bir icabı ve parti ay-

rılıklarının bir dayanağıdır. Devletin siyasi veya hukuki nizamının şu veya bu şekle sokmak için kurulan bir parti elbette cezalandırılmaz. Devlet, kuvvetler, birliğine mi, yoksa kuvvetler ayrılığı esasına mı dayanmalıdır? diye siyasi nizama dair görüşünü açıklamak; yürürlükteki kanunlardan bazılarının kaldırılmasını ve yenilerinin vaz'ını istiyerek, hukuki nizama müdahale etmek fikir hürriyetinin mutlak sınırı içindedir.

III - Üçüncü fıkra :

I - Hükümetin teklifi : Yürürlükteki kanunun 3 ve 4 neü fıkralarında mevcut olan ağırlaştırıcı sebepler birleştirilmiş ve aşağıda yazılı bâzi unsurlar eklenmiştir.

A) Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı amaçlara varmak için cemiyetlerce her ne suretle olursa olsun cebir ve şiddet kullanmak veya her ne suretle olursa olsun tehdit etmek vasıta olarak kabul edilmişse;

B) Bu eihet açıklanmamış olmakla beraber cebir ve şiddet veya tehdit başarı için gerekli bulunmuşsa;

C) Bu maksatla kurulan cemiyetler için verilecek ceza beş yıl ağır haptisten aşağı olmayacaktır.

Fıkraya vuzuh veren bu değişiklik aynen kabul edilmiştir.

IV - Dördüncü fıkra :

Değiştirilmemiştir.

V - Beşinci fıkra :

Cemiyete giren şahısların cezalandırılmasında fıkralara atfı bakımından yapılan değişiklik komisyonca aynen kabul edilmiştir.

VI - Altıncı fıkra :

Cemiyete dâhil olsun olmasın, cemiyetlere girmek için yol gösterme müstakil bir suç olarak kabul edilmiştir.

VII - Yedinci fıkra :

Değiştirilmemiştir.

VIII - Sekizinci fıkra :

Bu fıkra, bu maddede kurulması yasaklanan cemiyetlerin tarifini yapmak için eklenmiştir. Cemiyet, esas itibariyle cemiyetler kanununa göre kurulur. Fakat, komünist cemiyetin, birinci fıkra karşısında, maksadını nizamnamesine açıkça yazarak kurulacağını beklemek, realiteyi görmemek olacağı için, iki ve daha ziyade kimsenin, maddede yazılı maksatların tahakkuku için anlaşmış olmalarını, cemiyetin kurulmuş sayılması

için kâfi görmek zarureti komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

Madde 142 :

I - Hükümet tasarısında teklif olunan değişiklik;

A) İkinci fıkra, cebir ve şiddet kullanan ile beraber, 141 neü maddedeki değişikliğe uyularak «Tehdit etmeyi de» ihtiva ederek yazılmıştır.

B) Yürürlükteki maddenin üçüncü fıkrasındaki suç, ikinci fıkrada yazılı suçu ile birleştirilmiştir.

C) Yürürlükteki maddenin son fıkrasındaki bu fiilleri «Öven veya iyi gördüğünü söyleyen» kimselerden başka «Bu fıkraların ihtiva ettiği amaçlar için başkasına söz veya işlem ile telkinde bulunan » kimseler de cezalandırılmıştır.

D) «Övme ve iyi gördüğünü söyleme» suçu, yürürlükteki maddede sadece «Cumhuriyetçiliği veya Millî hissiyatı sarsmak veya zayıflatmak» maksadına munhasır olarak yazılmıştır. Halbuki gaye tamamen birinci ve ikinci fıkralarda yazılı maksatların övülmesi ve telkini olduğu için bu suç üçüncü fıkra olarak yazılmıştır.

E) Cezalar artırılmıştır.

2. Komisyonun yaptığı değişiklik :

A) 141 neü maddedeki tadiller gereğince «Zümre» yerine «Sınıf» kelimesi kullanılmış ve «Nizamlar», «Temel» sıfatı ile kuvvetlendirilmiştir.

B) Üçüncü fıkradaki «İşlem» kelimesi muamele mânasını ifade ettiği için, maddeden çıkarılarak, onun yerine «Her hangi bir fiil ve hareket» ibaresi kullanılmıştır.

3. 142 neü maddede yapılan değişiklik dolayısıyla Komisyon müzakerelerinde beliren kanaate göre :

A) Bu madde, 141 neü maddede izah olunan maksatlara varmak için yapılacak propagandayı cezalandırmaktadır. Birinci fıkranın sarahatına göre, iktisadi veya içtimai nizamları devirmek maksadı, komünistlik gibi fikir sistemlerinin kendi iktisadi ve içtimai nizamlarını yerleştirmeyi istihdaf etmekte olduğu için, bu maksatla yapılan propagandayı bu mânada, menfi ve müspet olarak anlamak gerektir. Siyasi ve hukuki temel nizamları yıkmak maksadı anarşist liğin sadece yıkıcı, yani menfi hedefini ifade ettiği için, propagandayı da bu dar ve menfi mânasıyla anlamak gerektir.

Propaganda, bu fikirleri, her ne vasıta ile olursa olsun taraftar kazanmak kastiyle yaymaktadır. Propaganda da yayma yani aleniyet bir unsur olarak aranır, İkinci unsurda, bu fikirleri yaymaya mâtuf vasıtaların başkaları tarafından sadece görülmesi değil, onları taraftar olarak kazanma kastinin bulunmasıdır. Komünizmin içtimai ve iktisadi temel nizamlar hakkındaki görüşünü ve anarşizmin siyasi ve kukuki temel nizamlar önündeki anlayışını mücerret olarak izah etmek veya ilmî kritik yapmak; bu fikirlerin tesiri altında bırakarak, bunların doğruluğuna ve tatbik edilmesi faydalı olacağına dair, muhataplarında bir kanaat hâsıl etmek kastı anlaşılmalıdır.

Komünist propaganda taktiği ceza müeyyidesinden kurtulmak için insan zekâsının bütün gücünü kullanmaktadır. İktisadi ve içtimai nizama açıkça taarruz edemediği için fikirleri ilim veya sanat kisvesine bürümektedir.

Söz, yazı, resim v.s. vasıtalarla yayılan fikrin, kanunda cezalandırılan maksatları istihdaf edip etmediği hususu, propaganda yapan şahsın hal ve mazisine, yayılan fikirlerin mahiyetine göre isabetle takdiri gereken en mühim noktadır.

B) Propagandanın aleniyet unsuru dolayısı, bu fikirleri yaymak isteyenler daha çok müferit ve gizli çalışma yoluna sapsınlar; Söz ve hareketle bu maksatları telkin madde dışında kaldığı için faaliyetlerini bu yolda geliştirmişlerdir. Maddenin üçüncü fıkrası ile telkin de müeyyide altına alınmış bulunuyor. Komisyonumuz, «işleme telkin» yerine «her hangi bir fiil ve hareketle telkin» ibaresini yazmakla, söz söylemeden, bu fikirleri fiilî örnekler vererek telkin edenlerin de müeyyide içine alınmalarını sağlamak istemiştir.

Madde 163 :

Bu madde, unsurları ile beraber tamamen değiştirilmiştir.

Yürürlükteki madde; «Devletin emniyetini ihlâl edebilecek harekete halkı teşvik» unsurunu ihtiva ettiği için, uygulamada tabii olarak bu unsura uygunluk aranmakta ve bu itibarla da önlenmesi gereken birçok fiiller müeyyide dışında kalmaktadır.

Tasarıda teklif olunan madde iki esas hükümü ihtiva etmektedir :

1. — Lâyikliğe aykırı olarak Devlet niza-

mını dinî esas ve inançlara uydurmak maksadı ile cemiyet teşkili.

Lâyikliğin iki cephesi vardır : Vatandaşların diledikleri dinî inanca sahip olabilmelerini temin için vicdan hürriyetini masun tutmak ve Devlet nizamını dinî esasların müdahalesinden korumak, Devlet nizamını dinî esaslara uydurmak isteyen bir cemiyet, vicdan ve hürriyetine en geniş tahdidini koymuş olur. Millet efradının tam bir vicdan hürriyeti ile dilediği dine intisap etmesi ancak, Devlet nizamının dinlerin müdahalesinden masun kalması ile mümkün olur.

Bu itibarla Devletin içtimai, iktisadi, siyasi veya hukuki nizamını dinî esaslara uydurmak maksadını gündem cemiyet teşkili bu madde ile yasaklanmıştır.

Maddedeki «lâyikliğe aykırı olarak» ibaresi, Devletin siyasi veya hukuki nizamını değiştirmek ve onun yerine kanunen caiz olan diğer fikirlerin uygulanmasını istemek yolundaki fikirî çalışmaları maddenin şümülü dışında bırakmak için kurulmuştur. Lâyikliğe aykırı olmıyan siyasi veya hukuki fikirlerin - 141 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki yıkıcılık hariç - bir cemiyetin programında yer alması gayet tabiidir.

Maddedeki «kısmen de olsa» ibaresi, lâyikliği koruma yolunda kabul edilen suç unsurlarına gerekli olan şümülü vermek için kullanılmıştır. Devlet nizamını topyekûn dinî esaslara uydurmak iddiasının dışında, bu nizamdan yalnız bir kısmını bu gayeye çevirmek için kurulacak bir cemiyetin madde hükmünden hariç kalması istenemez. Yer, yer kurulacak bu gibi cemiyetlerin çalışmaları mecmuu binnetice Devlet nizamını topyekûn dinî esaslara uydurmak demek olacağı tabiidir.

Maddenin ikinci fıkrası, bu gibi cemiyetlere girenleri veya girmek için yol gösterenleri cezalandırmaktadır. Bunlara verilecek «bir yıldan yedi yıla kadar hapis cezası», komisyonumuzca, «altı aydan aşağı olmamak üzere hapse» çevrilmiştir.

141 nci maddeye kıyasen, dağılmaları emredilen cemiyetleri yeniden tesis edenlere verilecek cezayı gösteren bu fıkra, madde de üçüncü fıkraya olarak aynen kabul edilmiştir.

Bunun gibi cemiyetin tarifini yapan bir fıkraya da 141 nci maddeye kıyasen son fıkra olarak maddeye eklenmiştir.

2.— Dinî, dinî hissiyatı veya dince mukaddes sayılan şeyleri alet ederek propaganda yapmak:

Tasarı, bu hususta propagandanın cezalandırılması için üç türlü maksat güdülmüş olması gerektiği hükmünü ihtiva eder: Siyasi maksat, şahsi nüfuz tesisi maksadı, şahsi menfaat temini maksadı..

Bu konu üzerinde geniş müzakereler yapan komisyonumuz aşağıda yazılı esasları kabul ve maddeyi buna göre tâdil etmiştir.

A) Lâyikliği sarsmak maksadı ile dinî veya dinî hissiyatı veya dince mukaddes sayılan şeyleri alet ederek propaganda yapmak suç sayılmıştır. Devlet nizamını dinî esas ve inancalara uydurmak, lâyikliği sarsmak demektir. Bu itibarla, birinci fıkrada yazılı amaçlarla cemiyet kurmak suç sayıldığı gibi bu maksatlarla propaganda yapmak da bu fıkra ile müeyyide altına alınmıştır.

B) Bu umumi unsuru dışında, lâyikliği sarsmak, Devlet nizamlarını dinî esas ve inancalara uydurmak maksadı tahakkuk etmek de dinî veya dinî hissiyatı veya dince mukaddes tanılan şeyleri aleltlak siyasi menfaatlere alet edilerek propaganda yapılması suç sayılmıştır.

C) Gene lâyikliği sarsmak maksadı dışında olsa dâhi şahsi nüfuz tesisi maksadı ile dinî veya dinî hissiyatı, veya dince mukaddes tanılan şeyleri alet ederek propaganda yapmak müeyyide altına alınmıştır.

Hükümet tasarısında mevcut olan «şahsi menfaat temini maksadı» ile dinî veya dinî hissiyatı veya dince mukaddes tanılan şeyleri alet ederek propaganda yapmak» iltibasa yol açacağı düşünülen madde şümülünün dışında bırakılmıştır.

Madde : 189.

Bu madde, şiddet sebebi sayılacak ve cezanın ağırlaştırılmasını gerektirecek olan silâhların tarifini yapmaktadır. Bunun mânası, kanunun bu maddesinde yazılı aletlerle bir suç işlenmiş olduğu takdirde ceza artırılarak hükmedilmek lâzımgeleceğidir.

Maddede iki noktadan yapılan tadil tamamen tasvip edilmiştir.

1. Patlayıcı maddeler; yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar; zehirler; bağucu ve gözyaşı getirici gazlar. . . Bu maddede kastolunan mânada silâh mefhumu içine alınmışlardır.

Yürürlükteki maddede bunların bulunmaması gerçekten bir noksan teşkil ediyordu.

Maddenin 1, 2 ve 4 sayılı bentlerinde yazılı silâh, madde, ecza, zehir ve gazlarla mücerret suçun işlenmiş, olması, bu maddeye göre silâh sayılmaları ve netice olarak cezanın ağırlaştırılması için kâfidir. Çünkü bunların kullanıldıkları yerde, mahiyetleri icabı olarak tesirleri mutlak bir suretle tecelli eder.

2. Yürürlükteki madde: «Cebir ve tehdit için taşınan bıçak, kama ve sair aletleri» de silâh saymıştır. Bu ifadenin, tatbikatta maksat dışında telâkkilere yol açtığı görülmektedir. Bilhassa «Taşınan» tâbiri bu maddeyi anlaşılması güç bir mahiyete sokmuş bulunuyordu. Bir çakı ile yaralama fiilinde, çakının «Cebir ve tehdit için taşınmadığından» bahsile bu maddenin uygulanamayacağı tarzında yorumlar yapıldığı görülmüştür. Bu madde, taşınması yasak olan silâhlar ile münasebetli olmadığı eihetle, «Taşınan» tâbiri bu maddede yanlış olarak yer almış bulunuyordu.

Madde, tecavüz ve müdafaada kullanılan aletleri silâh saymak durumundadır. Daha doğru bir ifade ile, bir aletin bu maddeye göre silâh sayılabilmesi için tecavüz ve müdafaaya mahiyet itibariyle elverişli olması gerekir. Burada, bir aletin mücerret tecavüzde kullanılması, onun silâh sayılması için kâfi değildir. «Kullanılan tâbiri tecavüze yarar, müdafaaya elverişli, mahiyet itibariyle bunlara müsait mânasını ifade eder. Tecavüzde kullanılan alet, tecavüze yarar mahiyette değilse, bu maddeye göre silâh sayılmaz.

Bir aletin tecavüzde kullanılabilir, müdafaaya elverişli olup olmadığı, fiilin işleniş tarzına, bilir kişi mütalâalarına göre yargıç tarafından takdir edilecek hususlardandır.

Madde, (Bıçak, kama ve sair alet) yerine daha ilmî ve umumi olarak (kesici, delici, bereleyici) tâbirlerini ihtiva etmektedir.

Tasarının yukardaki anlayışa göre tamamen tasvip olunan hükümlerinden Komisyonumuzca yapılan değişiklik 4 sayılı bentteki (gözyaşı getirici) ibaresi yerine, aslına uygun olarak (kör edici) tâbirinin konulmasından ibarettir.

Madde 264 :

Teklif olunan değişiklikleri, tamamen yerinde bulan Komisyonumuz, maddenin ikinci fıkrasındaki (bulunduranlar) tâbiri üzerinde

durmuş ve yapılan müzkere sonunda aşağıda arzolunan mütalâalarla, değişikliği yapmayı kararlaştırmıştır :

Yürürlükteki madde memnu silâhlarla, birinci fıkrada yazılı diğer silâhların (bulundurulmasını) suç saymamakta idi. Bu yüzden 36 nci maddenin ikinci fıkrasına göre bunların müsadereci dahi mümkün olmayordu. Halbuki kanunen memnu olan ve 265 nci maddede tarif edilen silâhların evde veya sair yerlerde bulundurulması terviç edilecek bir husus sayılamaz.

Tasarı, memnu silâhların ruhsatsız olarak bulundurulmasını da müeyyide altına almıştır. Buna göre, hususi ahval ve şerait dolayısıyla memnu bir silâhı evinde veya sair bir yerde bulundurmamak ihtiyacında olan bir şahsın, ruhsat almak imkânı verilmek suretiyle bu zarureti karşılanmış olmaktadır. Ruhsat almadan memnu bir silâhı bulunduranlar hakkında ikinci fıkrada yazılı cezanın uygulanması gerekmektedir.

Komisyonumuz bu mevzuda üç hususun tadilini uygun görmüştür :

1. — 264 ncü maddenin birinci fıkrasında yazılı olan bomba ve dinamit gibi yıkıcı ve öldürücü aletler, ateşli ceza ve saire ve 265 nci maddenin 1 numaralı fıkrasında yazılı silâhlarla; 265 nci maddenin 2 ve 3 sayılı bentlerinde yazılı memnu silâhların bulundurulması arasında vehamet bakımından fark vardır. 15 santimden büyük namlusu olan tabanca ve 25 santimden büyük bıçak ile; harb tüfekleri, bomba, makineli tüfek ve sairenin bulundurulması aynı mahiyette sayılmıyacağı için, verilecek ceza bakımından bir tefrik yapmak ve maddeye üçüncü bir fıkra eklemek suretiyle, 265 nci maddenin 2 ve 3 sayılı bentlerinde yazılı memnu silâhların ruhsatsız olarak bulundurulması halinde verilecek cezayı para cezasına inhisar ettirmek ve diğerleri için tasarının ikinci fıkrasında kabul edilen hapis cezasını muhaafza etmek ve para cezasının asgarî haddini 50 liradan 100 liraya çıkarmak gerektiği neticesine varılmıştır.

2. — Maddede, ruhsat alınmak şartıyla memnu silâhların bulundurulabileceği kabul edildiği cihetle, ruhsatsız bulundurulan silâhların müsadereye de tâbi kılındığı düşünülerek, memnu silâh bulunduranların ruhsat temin etmeleri ve ruhsatı olanlara satmaları için bir yıllık süre verilmesine ve aksi halde bu süre bitince bu si-

lâhların askerlik şubelerine emaneten bırakılabileceğine dair bir maddenin kanuna eklenmesi kabul edilmiş ve geçici ikinci madde bu maksatla yazılmıştır. Bu maddeye göre, askerlik şubesine teslim edilmiş olan bu memnu silâhların 3 yıl içinde ruhsat alınmadığı veya ruhsatı hâiz kimselere satılmak veya sair suretle devredilmediği takdirde Hazineye mal edilecekleri açıklanmıştır.

3. — Hükümet tasarısının 265 nci maddesinin 2 nci fıkrasında «hâtıra teşkil eden veya bir meslek veya sanatın icrasına mahsus» olan bıçak ve sair aletlerin bulundurulma, taşınma ve kullanılmaları halinde memnu silâh sayılmıyacakları tasrih edilmiştir.

A) Bîlhassa hâtıra teşkil eden ateşli silâhlar da mevcut olduğu cihetle maddedeki «bıçak ve sair aletler» mefhumundan bunların hariç kalması doğru görülmemiş ve hâtıra teşkil eden her türlü silâhın madde şümülüne alınması kararlaştırılmıştır.

B) Hâtıra teşkil eden silâhların bulundurulması halinde memnu silâh mefhumu dışında bırakılmaları gerekli ise de, bunların üstte taşınmalarının caiz görülmiyeceği düşünülerek bu cihetin tavihi karar altına alınmıştır.

C) Memnu silâhların ruhsatsız olarak bulundurulması suç sayıldığına ve hâtıra teşkil eden silâhların bulundurulması halinde bunların memnu silâh mefhumu dışında kaldıkları kabul edildiğine göre bir silâhın hâtıra teşkil edip etmediği, memnu silâh mefhumu dışında kalıp kalmadığı daima bir ihtilâf mevzuu olacak ve vatandaşlar mahkemelere sanık sıfatıyla sevk edilerek, ellerindeki silâhın hâtıra teşkil ettiğini ispata mecbur olacaklardır. Bu gibi ihtilâflara mâni olmak; vatandaşların, hâtıra teşkil ettiği kanaati ile bulundurdukları memnu silâhlar için ruhsat almadıkları halde memnu silâh bulundurma suçundan sanık olarak mahkemeye verilmelerini önlemek için, bu gibi silâhları da ruhsata tâbi tutmak ve ancak bunlara ruhsat vermek mecburiyeti olduğunu kabul etmek gerektiği neticesine varılmıştır.

Komisyonumuz, yukarıda yazılı mülâhazalarla 264 ncü maddeye bir fıkra eklenmesine karar vermiştir. Bu dördüncü fıkraya göre «hâtıra teşkil eden veya antika olan memnu silâhlar için istenilen ruhsatın verilmesi mecburidir.» Komisyonumuz, «hâtıra teşkil eden» silâhlardan

başka, sahibi için hâtıra teşkil etmemekle beraber, «antika olduklarından» dolayı bulunduran silâhların da maddede tasrihini uygun görmüştür. Ruhsat verecek makamın bu gibi silâhlara ruhsat vermeye mecbur olduğu tahsissen açıklanmıştır. Bu makamın takdir yetkisini kullanarak, hâtıra teşkil ettiğinden veya antika olduğundan dolayı ruhsat istenen silâhların bu mahiyette olmadıklarından dolayı ruhsat vermemesi halinde, bu karara karşı normal itiraz yollarının açık olacağı tabiidir.

Bu gibi memnu silâhlara verilecek ruhsat, ancak silâhın «Sahibinde bırakılmasına» ait olur. «Sahibinde bırakılma tâbiri», «Bulundurma» ile aynı mânâyı ifade eder. Bu ibare, silâhın zaruri hallerde eşya içinde taşınmasını da tazammun eder. Bunu daha ziyade açıklamak için fıkraya bu gibi silâhların üstte taşınmayacağı hükmü de ilâve edilmiştir.

264 ncü maddeye bu fıkranın eklenmesi sebebi ile, 265, nei maddenin 2 nei fıkrasından «Hâtıra teşkil eden» ibaresi çıkarılmıştır.

Madde 265. —

Memnu silâhları tarif eden bu maddede teklif olunan değişiklik esas itibariyle Komisyonumuzca tasvip edilmiştir. Ancak memnu silâhtan sayılmıyacak olanları beyan eden ikinci fıkradan «Hâtıra teşkil eden» ibaresi, 264 ncü maddeye eklenen bir fıkra dolayısıyla çıkarılmış ve «Ev levazımından olan» bıçak ve sair aletle-

rin de memnu silâhtan sayılmıyacakları tasrih edilmiştir.

Madde 549. —

Memnu olmıyan fakat ruhsatsız taşınması yasak olan silâhlara dair bu maddedeki «Kama, saldırma ve büyük bıçak» esasen 265 nei maddenin 3 sayılı bendi ile memnu silâhlar arasına konulmuş olduğu için, bunların memnu olmıyan silâhların taşınmasına ait olan bu maddeden çıkarılmasına dair madde tadili aynen kabul edilmiştir.

Kamutayın yüce tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu	Bu rapor	
Başkanı	Sözcü	Kâtip
Kayseri	Bursa	Manisa
R. Özsoy	A. Konuk	K. Coşkunoğlu
Afyon K.		Antalya

Muhalefet ettiğim hususlar hakkındaki söz hakkım mahfuz olmak kaydıyle

H. Bozca

Denizli

N. Küçük

Erzurum

Ş. İbrahimhakkıoğlu

İstanbul

M. H. Gelenbeğ

Kastamonu

Dr. F. Ecevit

Erzincan

A. Fırat

İstanbul

Muhalefetlerim var

F. H. Demirelli

İzmir

E. Oran

Manisa

Söz hakkım mahfuz

F. Uslu

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türk Ceza Kanunununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun Tasarısı

BİRİNCİ MADDE — Türk Ceza Kanununun (11) maddesi değiştirilerek yerlerine aşağıdaki maddeler konmuştur:

Madde 15. — Hapis cezası yedi günden, yirmi seneye kadardır. Kanunda açıklanmayan yerlerde yukarı haddi beş senedir.

Altı ay ve daha yukarı hapis cezasına mahkûm olanlar ile mevkufiyet müddetinin mahsubundan sonra geri kalan müddeti altı ay veya daha ziyade olanların cezaları 13 ncü maddenin birinci devreye ait hükümleri ayrı olmak üzere diğer hükümlerinin tesbit ettiği şartlar dâhilinde çektirilir.

(Hükümetin 15 nci maddesi aynen).

Madde 19. — Ağır para cezası (10) liradan (25 000) liraya kadar tâyin olunacak bir paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir. Nispî para cezalarının yukarı haddi yoktur.

Bu ceza hükmünü bildiren ilâm kesinleşince Cumhuriyet Savcılığına verilir. Cumhuriyet Savcısı on beş günlük süre içinde para cezasını ödemesi için hükümlüye usulü dairesinde bir ödeme emri tebliğ eder.

Hükümlü, tebliğ olunacak ödeme emri üzerine belli süre içinde para cezasını ödemezse Cumhuriyet Savcısının yazılı emriyle bir gün üç liraya sayılmak üzere hapsedilir. Kesirler nazara alınmaz. Ancak üç liradan aşağı hükmolunan para cezaları bir gün hapse çevrilir.

Para cezasının hapse çevrileceği mahkeme ilâmında yazılı olmasa bile yukarıdaki hüküm Cumhuriyet Savcılığınca uygulanır.

İlk on beş günlük süre içinde para cezasının üçte birini ödiyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan para cezasının on beş günlük iki taksitte ödenmesine müsaade olunur. İkinci taksit vaktinde ödenmezse üçüncü taksit müsaadesi hükümsüz kalır.

Hükümlü mahpus kaldığı her gün için ilk fıkra uyarınca üç lira indirildikten sonra geri kalan parayı öderse hapisten çıkarılır.

Para cezası yerine çektirilen hapis cezası üç seneyi geçemez.

Kendi isteği üzerine hükümlü para cezasından çevrilen hapis yerine Devlet, il-ler veya belediyelerce tâyin olunacak Bayındırlık işlerinde çalıştırılabilir. Bu suretle iki günlük hizmet bir gün hapis yerine geçer.

Çektirilen hapis süresi para cezasını tamamiyle karşılamamış olursa geri kalan paranın tahsili için ilâm Cumhuriyet Savcılığınca mahallin en büyük mal memuruna verilir ve mal memurluğunca, hapis ile tazyik hükmü ayrı olmak üzere Tahsili Emval Kanunundaki usule göre hükümlünün malına müracaat olunarak infaz edilir.

Madde 24. — Hafif para cezası, üç liradan bin liraya kadar tâyin olunacak bir paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

Hapis yerine hafif hapis yazılmak şartıyla 19 ncü maddenin birinciden başka diğer sonraki fıkraları hükümleri bu ceza hakkında da uygulanır.

Madde 76. — İşlenmiş olan her fiil için kanun ile belli olan ağır ve hafif para cezaları ayrı ayrı hükmolunur.

Nispî para cezaları da aynı hükme tâbidir.

Para cezalarının şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya çevrilmesi halinde bu ceza müddeti dört seneyi geçemez.

Ağır para cezasıyla hafif para cezası birleştiği takdirde çevrilecek ceza nev'i hapidir.

Madde 141. — Memleket içindeki içtimai bir sınıfın diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimai bir sınıfı ortadan kaldırmak veya memleket içinde kurulmuş iktisadi veya içtimai temel nizamları devirmek amacıyla cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse üç yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Amacı, cemiyetin siyasi veya hukuki her hangi bir temel nizamını devirmek olan yıkıcı cemiyetleri memleket içinde tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse birinci fıkroda yazılı cezayı görür.

Yukardaki fıkralarda yazılı amaçlara varmak için cemiyetlerce her ne suretle olur ise olsun cebir ve şiddet kullanmak veya her ne suretle olursa olsun tehdit etmek vasıta olarak kabul edilmişse veya bu cihet açıklanmamış olmakla beraber cebir ve şiddet veya tehdit başarı için gerekli bulunmuş ise cemiyeti tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimseye verilecek ağır hapis cezası beş yıldan aşağı olamaz.

Amacı Cumhuriyetçiliğe aykırı olan veya Millî duyguları yok etmeye veya zayıflatmaya mâtufl bulunan cemiyetleri tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.

Birinci ve ikinci fıkralarda beyan olunan cemiyetlere girenler bir yıldan ve üçüncü fıkroda yazılı cemiyetlere girenler iki yıldan başlamak üzere yedi yıla kadar ağır hapse ve dördüncü fıkroda bildirilen cemiyetlere girenler de altı yıldan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Yukardaki fıkroda beyan olunan cemiyetlere girmek için yol gösterenler aynı suretle ceza görürler.

Dağılmaları emredilmiş olan yukarıda yazılı cemiyetleri, sahte nam altında veya muvazaa şeklinde olsa dahi yeniden tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare edenler hakkında verilecek cezalar üçte birden eksik olmamak üzere artırılır.

Bu maddede yazılı olan cemiyet iki veya daha çok kimselerin sadece aynı amaç etrafında birleşmeleriyle vücut bulur.

Madde 142. — Memleket içindeki içtimai bir sınıfın diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimai bir sınıfı ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde kurulmuş iktisadi veya içtimai temel nizamları devirmek veya siyasi veya hukuki temel nizamları yıkmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.

Bu propaganda, yukardaki fıkroda yazılı amaçlara varmak için cebir ve şiddet kullanmayı veya tehdit etmeyi de tazammun ediyorsa ilk fıkra uyarınca verilecek ceza iki yıl ağır haptisten aşağı olamaz.

Yukardaki fıkralarda yazılı fiilleri öven veya iyi gördüğünü söyleyen, yahut bu fıkraların ihtiva ettiği amaçlar için başkasına söz veya herhangi bir fiil ve hareketle telkinde bulunan kimse bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Cumhuriyetçiliğe aykırı veya Millî duyguları yok etmek veya zayıflatmak için

her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Madde 163. — Lâyikliğe aykırı olarak Devletin içtimai veya iktisadi veya siyasi veya hukuki temel nizamlarına kısmen de olsa dinî esas ve inançlara uydurmak amacıyla cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse iki yıldan yedi yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.

Böyle cemiyetlere girenler veya girmek için başkalarına yol gösterenler altı aydan aşağı olmamak üzere hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Dağılmaları emredilmiş olan yukarıda yazılı cemiyetleri, sahte nam altında veya muvazaa şeklinde olsa dahi yeniden tesis, teşkil tanzim veya sevk ve idare edenler hakkında verilecek cezalar üçte birden eksik olmamak üzere artırılır.

Siyasi menfaat temin veya şahsi nüfuz tesis eylemek veya her ne suretle olursa olsun lâyetlik esasını sarsmak maksadiyle dini veya dinî hissiyatı veya dince mukaddes tanılan şeyleri alet ederek her ne suretle olursa olsun propaganda yapan veya telkinde bulunan kimse bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.

Yayım yeri veya yayım vasıtası veya yayım konusu bakımından az zarar umulan hallerde faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu maddede yazılı olan cemiyetler hakkında 141 nci maddenin son fıkrası hükümü yürür.

Madde 189. — Ceza tâyininde kanunun şiddet sebebi sayarak bildirdiği silâh tâbirinden maksat :

1. Ateşli silâhlar;
2. Patlayıcı maddeler;
3. Tecavüz ve müdafaada kullanılan her türlü kesici, delici veya bereleyici aletler;
4. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar, veya diğer her türlü zehirler ve boğucu, kör edici gazlardır.

Madde 264. — Her kim, ait olduğu merciden ruhsat almaksızın dinamit veya bomba veya buna benzer yıkıcı ve öldürücü alet veya barut ve sair ateşli ecza veya memnu silâh veya bunlara mahsus fişek yapar veya bunları yabancı memleketten Türkiye'ye sokar veya sokmaya vasıta olur veya memleket içinde bir yerden diğer yere götürür veya yollar veya götürmeye bilerek tavassut ederse altı aydan üç seneye kadar hapis olunur ve kendisinden 100 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası alınır.

Ruhsatsız bu gibi şeyleri taşıyanlar veya bulunduranlar veya satanlar veya satılma çıkaranlar veya alanlar üç aydan bir seneye kadar hapis ve 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Şu kadar ki, 265 nci maddenin 2 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı memnu silâhları ruhsatsız olarak bulunduranlar 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Hâtıra teşkil eden veya antika olan memnu silâhlar için istenilen ruhsatın verilmesi mecburidir. Bu ruhsat silâhın sahibinde bırakılmasına müsaadeyi tazammun edip üstte taşınmasına cevaz vermez.

Madde 265. — Kanuna göre memnu silâhtan maksat :

1. Ordu tarafından kullanılmış veya kullanılmakta olan veya düşmandan iğtinam olunan veya bütün askerî şahıslara veya zabıta kuvvetlerine tahsis edilen eski veya yeni sistem her cins veya modelde makinesiz veya ağır veya hafif makineli

- harb tüfekleri veya diğer nevi harb aletleri, kasatura, süngü, kılıç ve mızraklar.
2. Çapı, cinsi ve modeli her ne olursa olsun fişek yatağı dâhil olduğu halde namlusu 15 santimetreden uzun olan tabancalar;
3. Sapı sayılmamak üzere uzunluğu (25) santimi geçen tek veya çift yüzü ve sivri uçlu her türlü kesici aletlerdir.

Bir meslek veya sanatın icrasına mahsus veya ev levazımından olup da bu maksat ile bulundurulmuş veya taşınan veya kullanılan bıçak ve sair aletler memnu silâhtan sayılmaz.

Madde 549. — Merciinden ruhsat almaksızın kanuna göre memnu olmıyan silâhları şehir ve kasaba içinde taşıyanlar 15 günden 3 aya kadar hafif hapis veya (30) liradan (500) liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılırlar.

İKİNCİ MADDE — Vergi ve resimlerin belli süreleri içinde ödenmemesinden dolayı tahsili lâzımgelen vergi ve resim cezalarıyla tazminat kabîlinden olup mütezayit nispete tâbi bulunan para cezaları hariç olmak üzere Büyük Millet Meclisinin ilk kurulduğu tarihten önce yürürlüğe girmiş bulunan bütün kanun ve tüzüklerde yazılı olup da daha sonraki tarihlerde Büyük Millet Meclisince miktarına dokunulmamış olan para cezaları on misline ve Büyük Millet Meclisi tarafından kabul olunup da 31 . XII . 1939 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlarda yazılı para cezası beş misline ve 1 . I . 1940 tarihinden 31 . XII . 1945 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlarda yazılı para cezaları üç misline çıkarılmıştır.

Para cezasının diğer bir ceza ile birlikte tertiplenmiş olması yukardaki esaslar dairesinde cezanın artırılmasına engel olmaz.

Yukardaki fıkralar uyarınca artırılarak hükmedilecek para cezası on liradan aşağı olamaz.

ÇÜNCÜ MADDE — Para cezalarındaki artış suçun nev'ine ve görev ve yetki tâyinine ve kanun yollarına müracaata taallük eden hükümlere dokunmaz.

BİRİNCİ GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenmiş olan suçlardan dolayı hükmedilmiş veya hükmedilecek olan para cezasının hapis veya hafif hapse çevrilmesinde bir lira için bir gün hesap olunur.

İKİNCİ GEÇİCİ MADDE — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte memnu silâhı bulunanlardan bir yıl içinde mahallin en büyük mülkiye âmirine müracaatla ruhsat almıyanlar veya kendilerine ruhsat verilmeyenler veya ruhsatı haiz kimselere devretmiyenler süre sonunda bu silâhları pulsuz bir makbuz karşılığında o yerin askerlik şubesine emanet olarak teslim mecburdurlar.

Askerlik şubesine teslim edilmiş olan silâhlar teslim tarihinden üç yıl içinde sahipleri tarafından ruhsat alınmadığı veya ruhsatı haiz kimselere devredilmediği takdirde Hazineye maledilirler.

DÖRDÜNCÜ MADDE — 17 Nisan 1338 tarih ve 222 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ALTINCI MADDE — Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür.